

PROIECT PENTRU DISCUȚII

EDUCAȚIA – 2020

**STRATEGIA SECTORIALĂ DE DEZVOLTARE
PENTRU ANII 2014 – 2020**

MINISTERUL EDUCAȚIEI

2013

Cuprins

I. PREAMBUL	3
II. SCOPUL, OBIECTIVELE GENERALE ȘI PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE STRATEGIEI	4
SCOPUL STRATEGIEI	4
OBIECTIVELE GENERALE ALE STRATEGIEI.....	4
PRINCIPIILE STRATEGIEI	4
III. SITUAȚIA ACTUALĂ, DEFINIREA PROBLEMELOR ȘI TENDINȚE GENERALE.....	6
ACCES	9
RELEVANȚĂ	16
CALITATE	19
TIC ÎN EDUCAȚIE	27
IV. VIZIUNE STRATEGICĂ	29
CONTEXTUL EUROPEAN	29
VIZIUNEA STRATEGICĂ „MOLDOVA 2020”	30
VIZIUNEA STRATEGICĂ „EDUCAȚIA 2020”	31
V. DIRECȚII STRATEGICE, ACȚIUNI PRIORITARE ȘI REZULTATE SCONTATE.....	32
ACCES LA EDUCAȚIE ȘI ȘANSE EGALE.....	32
STUDII RELEVANTE PENTRU ECONOMIE ȘI SOCIETATE	35
RESURSE UMANE CALIFICATE, MANAGEMENT EFICIENT ȘI ASIGURAREA CALITĂȚII	38
VI. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI	46
VII. RISCURI ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI	47

NOTĂ: Informația statistică din acest document se bazează pe datele oficiale ale Biroului Național de Statistică, cu excepția cazurilor în care este indicat altfel. Anii de referință au fost selectați în funcție de relevanța acestora pentru informația în discuție.

I. PREAMBUL

Educația reprezintă o prioritate națională în Republica Moldova. Ea constituie factorul de bază în transmiterea și crearea de noi valori culturale și general-umane, în dezvoltarea capitalului uman, în formarea conștiinței și identității naționale, în promovarea aspirațiilor de integrare europeană și are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Calitatea educației determină în mare măsură calitatea vieții și creează oportunități pentru realizarea în volum deplin a capacităților fiecărui cetățean.

Ministerul Educației propune schimbarea accentelor în educație în favoarea calității procesului educațional și a competențelor pe care tinerii le obțin în procesul educațional. Succesul individului depinde de capacitatea sa de adaptare la schimbări și învățare continuă, iar sistemul educațional trebuie să ofere mediul adecvat pentru dezvoltarea acestor capacități. În contextul schimbărilor globale și a declinului demografic accentuat, învățarea pe tot parcursul vieții devine o preocupare importantă a sistemului educațional.

Ministerul Educației mizează pe dezvoltarea unei expectații înalte a cetățenilor față de sistemul educațional și pe largă lor implicare în procesul de reformare. În Republica Moldova, educația se plasează pe primele locuri în clasamentele ce descriu nivelul de satisfacție a cetățenilor privind principalele aspecte ale vieții social-economice. Ponderea celor care se declară mulțumiți și foarte mulțumiți de serviciile educaționale depășește nivelul de 50%¹. Această percepție, corelată cu rezultatele scăzute la testele internaționale și naționale, cu gradul redus de angajare în câmpul muncii a tinerilor absolvenți și cu legătura slabă dintre dezvoltarea profesională și cerințele pieței muncii, precum și rata înaltă a plăților neformale², indică o lipsă de informare a populației cu privire la menirea sistemului educațional. Calitatea vieții și competitivitatea economică a țării depind de accesibilitatea, calitatea și relevanța educației.

Strategia Sectorială de Dezvoltare a Educației pentru anii 2013–2020 (în continuare – „Strategia”) este principalul document de politici în domeniul educației. Ea stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu în vederea dezvoltării educației și definește orientările și direcțiile prioritare de dezvoltare a sistemului de învățământ din Republica Moldova. În scopul coordonării integrate a procesului de planificare strategică sectorială în domeniul educației, prevederile Strategiei au fost corelate cu documentele de politici relevante, cu reformele demarate în sistemul de învățământ, cu alte reforme ce reprezintă o continuitate operațională a acțiunilor proiectate în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova – 2020”.

Strategia este organizată pe baza a trei piloni: acces, relevanță, calitate. Sistemul educațional are menirea să asigure valorificarea potențialului fiecărei persoane și să educe o forță de muncă competitivă. În acest context, strategia este orientată spre rezultate și abordează problemele și soluțiile atât pe trepte de învățământ, cât și pe subiecte transversale. Multe dintre problemele analizate sînt interconectate și nu se referă la un singur pilon al strategiei, dar sînt incluse într-un anumit capitol pentru a asigura o abordare coerentă.

Procesele de implementare a Strategiei vor fi organizate pe baza unui Plan de acțiuni ce va include componentele operaționale ale politicilor educaționale ale statului. Finanțarea proceselor de implementare a Strategiei va fi efectuată de la bugetul de stat, bugetele locale, prin atragerea de granturi, fonduri, sponsorizări și alte surse legale, accentul punându-se pe metodele de bugetare bazate pe proiecte, programe și performanță.

¹ Institutul de Politici Publice, *Barometrul Opiniei Publice*, 2001–2012.

² Institutul de Politici Publice și Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”, *Plățile formale și neformale achitate de către părinți în instituțiile de învățământ preuniversitar*, 2013.

II. SCOPUL, OBIECTIVELE GENERALE ȘI PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE STRATEGIEI

SCOPUL STRATEGIEI

Strategia „Educația 2020” oferă o diagnoză a stării actuale a sistemului de educație din Republica Moldova, identifică principalele probleme ale sistemului și selectează soluțiile cele mai potrivite pentru rezolvarea acestora, astfel încât sistemul de educație să devină principalul factor de progres economic și social al țării.

OBIECTIVELE GENERALE ALE STRATEGIEI

(i) stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare a educației în Republica Moldova și a mecanismelor de realizare a acestora;

(ii) creșterea eficienței cheltuirii banului public investit în educație, astfel încât resursele disponibilizate să fie redirecționate pentru o mai bună salarizare a personalului din educație și creșterea calității infrastructurii educaționale;

(iii) sporirea eficienței sistemului educațional, extinderea și diversificarea serviciilor educaționale prin valorificarea oportunităților oferite de tehnologia informației și a comunicațiilor;

(iv) asigurarea dezvoltării durabile a sistemului educațional în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic al țării;

(v) extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților pe parcursul întregii vieți din perspectiva formării generale și a formării profesionale continue, în corespundere cu nevoile persoanei raportate la necesitățile socioeconomice;

(vi) compatibilizarea structurală și calitativă a învățământului național cu spațiul educațional european al educației.

PRINCIPIILE STRATEGIEI

Eficiența. Procesele din educație și problemele identificate sînt analizate în mod obligatoriu și din punctul de vedere al eficienței investiției banului public, astfel încît să se obțină maximum de eficiență posibilă din fondurile alocate educației, unul dintre obiectivele strategiei fiind acela de a crește eficiența fondurilor publice alocate educației.

Rigoarea. Analiza efectuată, soluțiile propuse și viziunea strategică se referă la fiecare proces și componentă a sistemului educațional, astfel încît operaționalizarea strategiei să conducă la atingerea deplină a tuturor obiectivelor propuse.

Pilotarea și reproducerea. Multe dintre soluțiile propuse au fost pilotate, iar cele care nu au fost vor fi experimentate și vor fi selectate doar cele care și-au dovedit sau își vor dovedi viabilitatea în condițiile particulare ale Republicii Moldova.

Reconsiderarea. O parte din problemele sistemului de educație din Republica Moldova persistă de mai bine de 20 de ani, în ciuda încercărilor succesive de îmbunătățire întreprinse de-a lungul acestei perioade de timp. Strategia propune o nouă construcție instituțională, avînd la bază principii și abordări moderne care să aibă ca rezultat inclusiv schimbarea mentalității celor implicați: profesori, elevi, părinți, sectorul economic etc.

Adaptarea. Soluțiile propuse, aplicate cu succes și în alte țări, au fost adaptate la realitățile culturale, economice și sociale ale Republicii Moldova, astfel încât să producă un impact maxim în creșterea relevanței și calității proceselor educaționale.

Viabilitatea instituțională. Construcția instituțională propusă a fost analizată în detalii din punctul de vedere al funcționalității, astfel încât responsabilitățile fiecărui nivel decizional din sistemul de educație, precum și raporturile dintre diferitele tipuri de instituții, bazate pe respectarea principiului subsidiarității și echilibrului în decizii, să fie clar stabilite și delimitate.

III. SITUAȚIA ACTUALĂ, DEFINIREA PROBLEMELOR ȘI TENDINȚE GENERALE

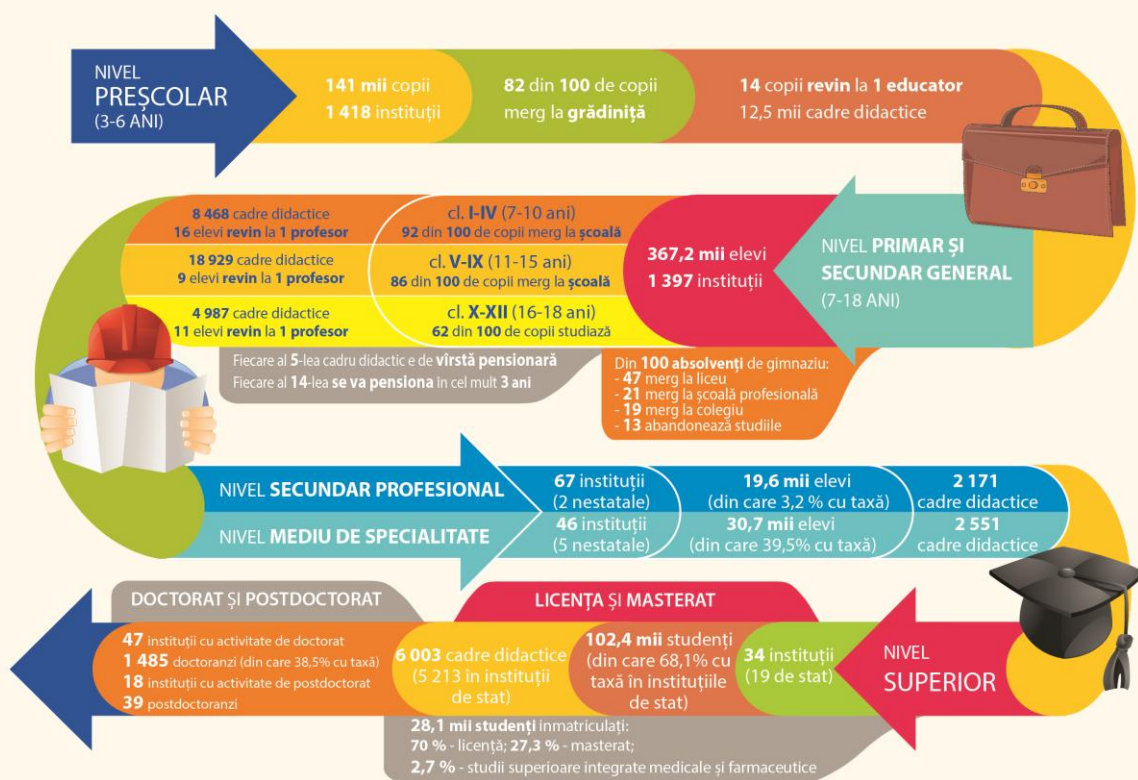
SISTEMUL EDUCAȚIONAL ÎN CIFRE

19%

DIN POPULAȚIE
ESTE IMPLICATĂ

ÎN PROCESUL
EDUCAȚIONAL

În anul de studii 2012/2013, din totalul de peste 3,5 milioane de oameni, aproximativ 662 mii sau 18,6%, au fost implicați în procesul educațional.

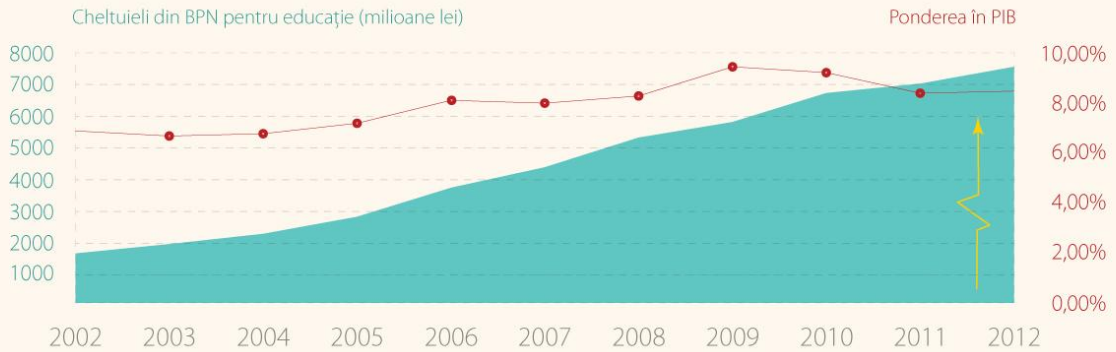

NIVELUL DE PREGĂTIRE AL POPULAȚIEI ACTIVE DE PESTE 15 ANI

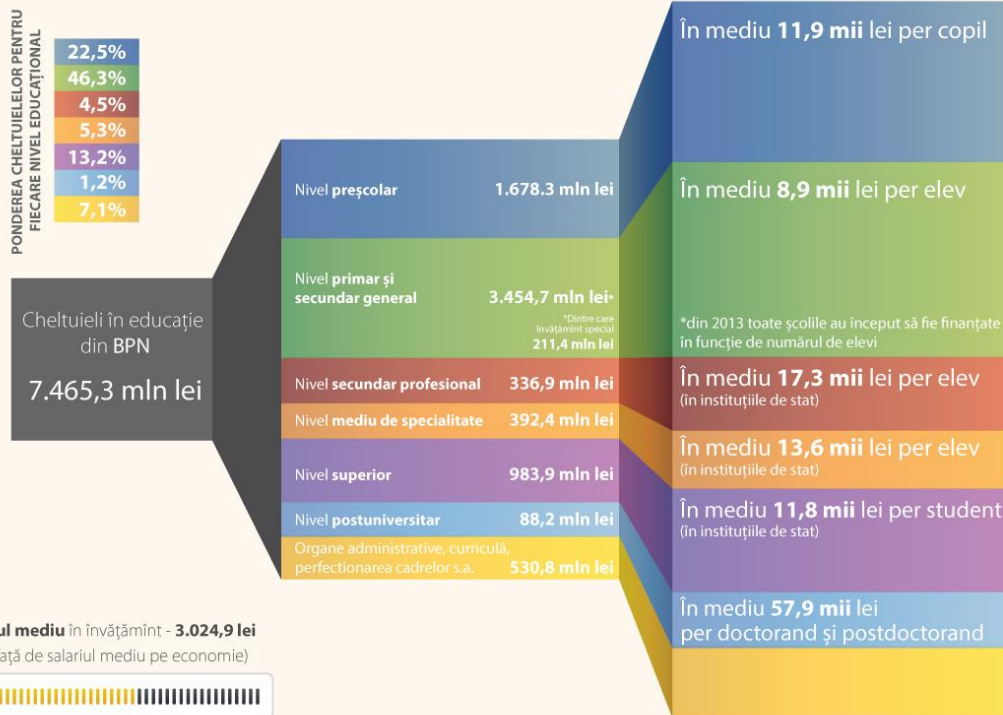
2002-2012

CHELTUIELI DIN BPN ȘI PONDERA ACESTORA ÎN PIB

2012

RESURSE UMANE ȘI FINANCIARE

Salariul mediu în învățământ - 3.024,9 lei (87% față de salariul mediu pe economie)

Salariul mediu pe economie - 3.477,7 lei

Numărul total de persoane angajate în sistem este de 114,3 mii (9.1% din populația activă), dintre care: 59,6 mii cadre didactice și 55,1 mii personal administrativ și auxiliar

Salarizarea pe nivele educaționale (pe post), lei

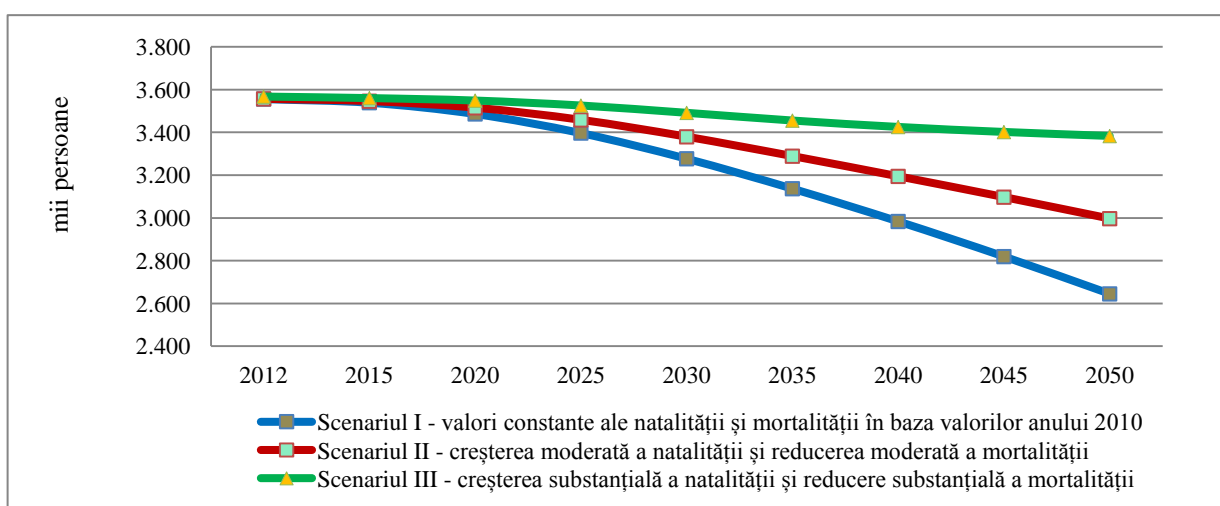
Salariul în sector este direct proporțional stagiului de muncă și gradului didactic al profesorului. Diferențe salariale nu se fac între treptele de învățământ

Tranziția economică dificilă și declinul demografic afectează și situația din sistemul educațional. Deși ponderea investițiilor în educație crește, competitivitatea economiei rămîne scăzută.

Republica Moldova a parcurs o perioadă de tranziție dificilă. Ultimele două decenii au fost marcate de recesiune economică, declin demografic, emigrare și, mai recent, de efectele crizei financiare din 2008-2009. Deși, de la începutul anilor 2000, economia a crescut de mai mult de două ori, PIB-ul pe cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare rămîne în continuare redus, înregistrînd în anul 2012 valoarea de 3 424 de dolari SUA, cea mai joasă din Europa de Sud-Est³. Perioada favorabilă de creștere economică din 2000-2008 a fost determinată mai degrabă de remitențe decît de intrările de capital, exporturi sau investiții străine directe⁴. Remitențele au devenit pilonul pe care se sprijină economia Republicii Moldova în prezent și continuă să fie o caracteristică importantă a dezvoltării economice.

Declinul demografic duce la scăderea continuă a populației cuprinse în procesul educațional. Conform datelor BNS, tendințele proceselor demografice denotă reducerea populației țării, semnalată încă de la începutul anilor '90, care, în ultimul deceniu, a scăzut cu circa 60 de mii de persoane, cu un curs negativ constant al sporului natural. Acest declin demografic se datorează micșorării natalității, menținerii unui nivel ridicat al mortalității, emigrării masive a populației tinere. Mai mult de atît, prognozele demografice pînă în anul 2050, pe baza diferitor scenarii, confirmă perpetuarea declinului demografic în următoarele decenii (Figura 1). Astfel, dacă natalitatea și mortalitatea vor avea valori constante, egale cu valorile înregistrate în anul 2010 (natalitatea – 11,4 născuți-vii la 1000 de locuitori, și mortalitatea – 12,3 decedați la 1000 de locuitori), pînă în 2050, efectivul populației țării poate să se micșoreze cu circa 900 de mii de locuitori, constituind la sfîrșitul perioadei de proiecție 2644,6 de mii de locuitori. În condițiile în care se atestă diminuarea generațiilor tinere și creșterea ponderii populației vîrstnice, procesul de reducere a populației școlare devine tot mai accentuat.

Figura 1. *Dinamica numărului populației pînă în anul 2050*

Sursa: Academia de Științe a Moldovei, pe baza datelor BNS

Investițiile în educație nu asigură competitivitatea economiei naționale. Pe parcursul anilor 2005-2012, ponderea cheltuielilor publice pentru învățămînt în PIB a crescut de la 7,9% pînă la 8,4%. Totuși, investițiile realizate în ultimii ani nu au reușit să satisfacă

³ Banca Mondială, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD>.

⁴ Banca Mondială, Memorandumul Economic pe țară, *Moldova după criza mondială: promovarea competitivității și creșterii comune*, aprilie 2011.

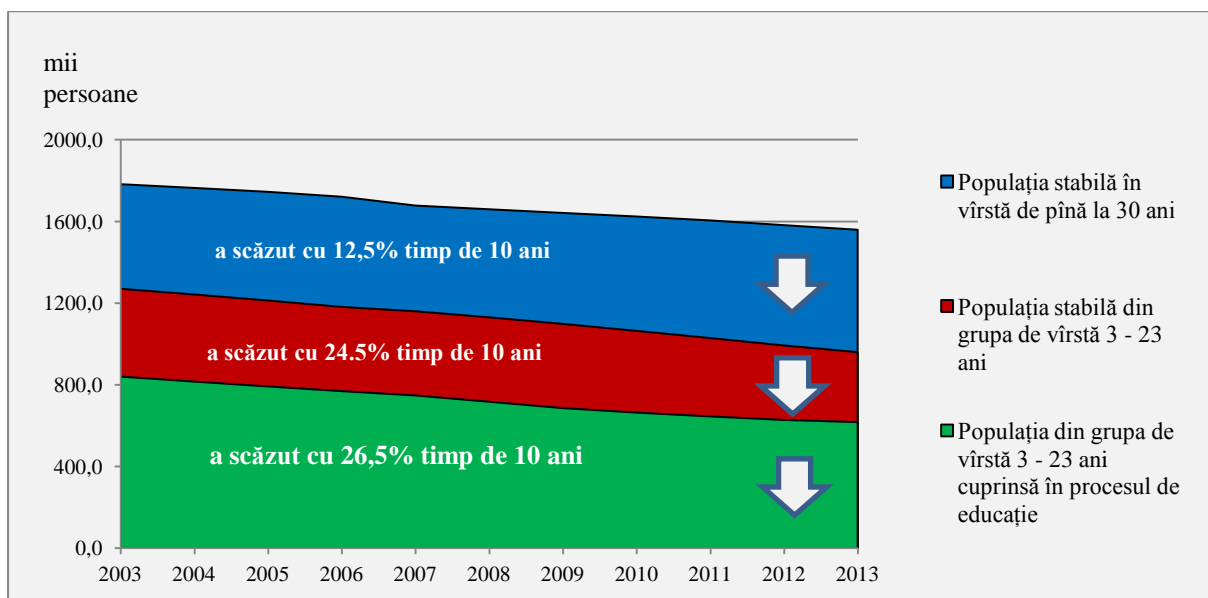
necesitățile unui sector care își propune să educe forță de muncă pentru o economie globală tot mai competitivă. În actualele condiții, se impune o abordare cuprinzătoare și inovatoare a politicilor în domeniul educației.

ACCES

Declinul demografic duce la scăderea semnificativă a populației cuprinse în procesul de educație și generează probleme de supradimensionare a rețelei școlare. Totuși persistă probleme de acces la anumite trepte de învățământ.

Ca urmare a declinului demografic cauzat de sporul negativ al populației și de exodul peste hotare, numărul elevilor și al studenților a scăzut semnificativ. Astfel, numărul populației stabile în vîrstă de pînă la 30 de ani a constituit 1558,9 mii de persoane la începutul anului 2013, prezentînd o micșorare cu 7,1% față de anul 2007, și cu 12,5% față de anul 2003. În cazul populației din grupa de vîrstă 3-23 ani s-a înregistrat o micșorare cu 17,3% față de anul 2007, și cu 24,5% față de anul 2003, iar numărul persoanelor cuprinse în procesul de educație (3-23 ani) s-a redus cu 14,0% față de anul 2007, și cu 26,5% față de anul 2003 (Figura 2)⁵.

Figura 2. Evoluția populației stabile pînă la 30 de ani și a celei cuprinse în procesul de educație, 2003 - 2013

Sursa: Biroul Național de Statistică

Tendențele demografice negative generează probleme de supradimensionare a rețelei de instituții de învățământ, în special în învățământul general, ceea ce duce la utilizarea ineficientă a resurselor și nu permite investiții în modernizarea și dotarea școlilor. În condițiile în care populația școlară s-a înjumătățit în raport cu 1990 și numărul școlilor a scăzut cu 14,6%, mai persistă problema accesului la studii, determinată de diverși factori la diferite trepte de învățământ.

⁵ BNS, Populația și procesele demografice, 2013.

Accesul copiilor de vîrstă timpurie la educație crește într-un ritm susținut, dar rețeaua existentă de grădinițe acoperă doar o parte din cerere. Se menține discrepanța dintre rata înrolării în mediul urban și în cel rural.

Numărul instituțiilor preșcolare este în creștere, după scăderea dramatică în perioada de recesiune din anii '90. La începutul anului 2013, existau 1418 instituții preșcolare, sau cu circa 6,3% mai multe față de anul 2007. Această creștere a avut ca rezultat majorarea numărului de copii care frecventează aceste instituții pînă la 141,1 mii de copii în anul 2012, cu 17,5% mai mult față de anul 2007. Astfel, se înregistrează o sporire a ratei brute de cuprindere în învățămîntul preșcolar, aceasta constituind 82,1% în anul 2012 față de 72,6% în anul 2007. Discrepanțele dintre rata de cuprindere în mediul urban și cea din mediul rural persistă, constituind 29,1 p.p. în 2012 comparativ cu 25,2 p.p. în 2007⁶ (Tabelul 1).

Tabelul 1. Rata brută de înrolare în învățămîntul preșcolar, în %

Anul	Rata brută total	Rata brută urban	Rata brută rural	Discrepanța
2007	72,6	88,8	63,6	25,2
2012	82,1	100,5 ⁷	71,4	29,1

Sursa: Biroul Național de Statistică

Deși, în ultimii ani, situația privind accesul copiilor la învățămîntul preșcolar s-a îmbunătățit, rata de înrolare în grădinițe rămîne scăzută. Conform datelor Ministerului Educației, la începutul anului școlar 2013-2014, doar în mun. Chișinău în listele de așteptare a unui loc în grădinițe erau înscriși cca 8000 de copii. Nu dispun de grădinițe 176 de localități. În multe localități în care numărul de copii de vîrstă preșcolară este mic, deschiderea Centrelor Comunitare de educație timpurie a rezolvat, parțial, problema accesului la învățămîntul preșcolar. Dar programul redus, de 4-6 ore, al centrelor comunitare nu satisface cerințele părinților care au o zi completă de lucru. Astfel, este nevoie de diversificarea serviciilor de educație timpurie în funcție de nevoile locale, prin încurajarea dezvoltării serviciilor private în domeniu, inclusiv la nivel de familie.

Guvernul, pornind de la importanța educației timpurii în dezvoltarea ulterioară a copiilor, a revizuit Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, stabilind pentru educația preșcolară următoarele obiective: majorarea ratei de înrolare în programele preșcolare pentru copiii de 3-6 ani de la 41,3% în 2002 pînă la 78% în 2015, iar pentru copiii de 5-6 (7) ani – de la 66,5% în 2002 pînă la 98% în 2015, precum și reducerea pînă la mai puțin de 5% a discrepanțelor dintre regiunile rurale și cele urbane, dintre categoriile dezavantajate și cele cu venituri medii.

Rata de înrolare în învățămîntul general obligatoriu este într-o ușoară scădere. Problemele de acces sînt cauzate de un șir de factori sociali și instituționali, fiind mai accentuate în cazul grupurilor dezavantajate. În același timp, rețeaua de școli este supradimensionată și învechită, fapt ce duce la utilizarea

⁶ Educația în Republica Moldova, publicație statistică, 2012/2013

⁷ Rata de înrolare de peste 100% poate fi explicată prin înrolarea copiilor care depășesc vîrsta de 7 ani sau vin din alte locuri de reședință decît mediul urban.

ineficientă a resurselor. Noua formulă de finanțare per elev avantajează școlile mai mari și permite disponibilizarea de resurse pentru investiții pe termen lung. Totuși, pentru a asigura utilizarea eficientă a bugetului școlii, este nevoie de consolidarea capacităților manageriale și crearea unui sistem funcțional de responsabilizare a managerilor școlari.

Datele statistice oficiale denotă rate stabile de înrolare în învățământul primar pe parcursul ultimilor 4 ani, atestându-se însă o reducere constantă a ratei de înrolare în învățământul gimnazial (Tabelele 2, 3). În anul 2012, în învățământul primar, rata brută de înrolare în localitățile urbane a constituit 107,4%, iar în spațiul rural – doar 86,1%. Pentru învățământul gimnazial, acești indicatori au constituit 96,2% și, respectiv, 81,1%. În același timp, lipsa unui mecanism coerent de colectare a datelor și măsurare a indicatorilor, precum și a unui sistem informațional de monitorizare și evaluare a situației din sistem, creează obstacole serioase pentru măsurarea exactă a înrolării și pentru exercitarea unui management educațional eficient.

Studiile recente privind problema copiilor în afara școlii și fenomenul de abandon școlar au arătat că există un număr de copii care nu au fost înscriși în învățământ sau nu frecventează școala. Datele oficiale ale Ministerului Educației raportează că circa 143 de copii lipseau de la școală în anii 2011-2012. Absenteismul rămâne a fi un motiv de îngrijorare sporită. Studiile recent efectuate de către Banca Mondială și UNICEF atestă că există o corelație între treapta educațională și numărul de absențe. Astfel, în anul de studii 2011-2012, elevii din ciclul primar au absentat în medie 24 de ore, în cel gimnazial, numărul de ore absente a fost de 65. Semnificativ este faptul că numărul de absențe, în general, este mai mare în mediul urban, pe când cota absențelor nemotivate este mai înaltă în mediul rural. Băieții absentează mai frecvent decât fetele, remarcându-se și printr-un număr important de absențe nemotivate.

Tabelul 2. Rata brută de înrolare în învățământul primar, în %

Anul	Rata brută total	Rata brută urban	Rata brută rural	Discrepanța
2007	94,0	100,9	90,5	10,4
2012	93,8	107,4	86,1	21,3

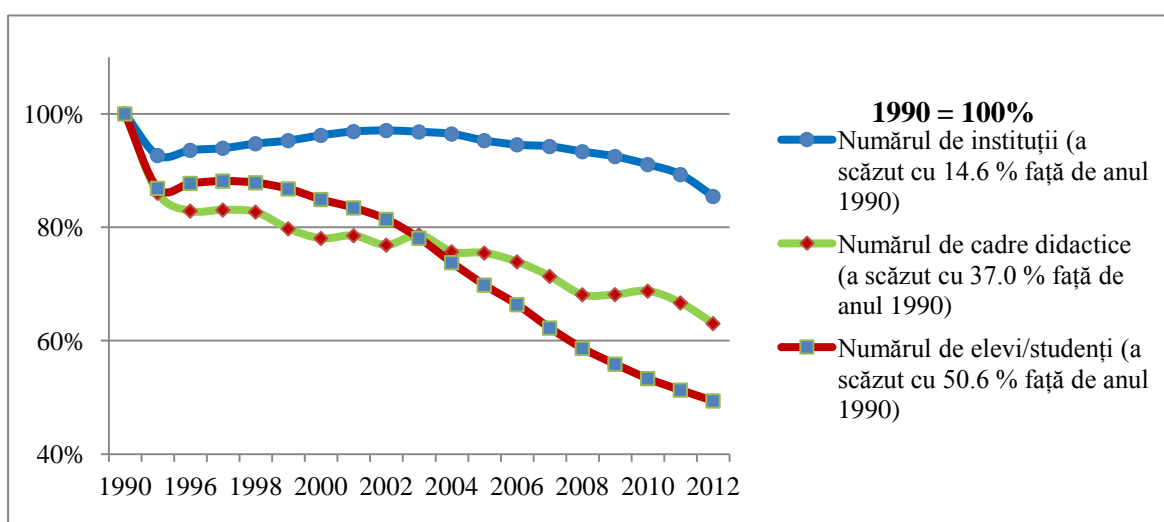
Tabelul 3. Rata brută de înrolare în învățământul gimnazial, în %

Anul	Rata brută total	Rata brută urban	Rata brută rural	Discrepanța
2007	90,1	95,4	87,3	8,1
2012	86,7	96,2	81,8	14,4

Principalele cauze ale reducerii ratelor de înrolare în învățământul primar și în cel gimnazial sînt determinate, în special, de disparitățile de acces dintre mediul urban și cel rural și în funcție de grupurile de venituri, de problemele de incluziune a copiilor cu necesități educaționale speciale și de migrația copiilor pentru reîntregirea familiei. În același timp, lipsește un sistem clar de evidență a copiilor de vîrstă școlară și de responsabilizare a părinților, cadrelor didactice, conducătorilor instituțiilor de învățământ și organelor administrației publice locale în domeniul școlarizării copiilor.

Învățământul general este caracterizat printr-o rețea supradimensionată de școli, iar utilizarea ineficientă a capacității nu permite investiții în modernizarea instituțiilor și dotarea lor cu echipament adecvat. În perioada anilor 1990–2012, numărul elevilor s-a înjumătățit, în timp ce numărul instituțiilor școlare s-a redus cu doar 14,6% (Figura 3). Numărul mediu de elevi pe școală a scăzut de la 437 de elevi, în 1990, la 267, în 2012. În consecință, în 2005, Ministerul Educației a demarat un proces de reorganizare a rețelei școlare și de creare a unor școli de circumscripție. În perioada 2005-2013, au fost reorganizate 206 instituții din învățământul general. Marea majoritate a reorganizărilor constau în transformarea liceelor în gimnazii sau a gimnaziilor în școli primare. Ca rezultat, a fost stopată diminuarea numărului mediu de elevi pe instituție de învățământ: numărul mediu de elevi pe clasă a crescut de la 19,2, în luna mai 2012, la 20,0, în luna octombrie 2012 (pentru comparație, în 2002-2003 se înregistrau 22 de elevi pe clasă), și numărul mediu de elevi ce revin la un post didactic a crescut de la 10,9, în mai 2012, până la 11,2, în octombrie 2012 (media pentru țările OECD alcătuia 14,0 în 2009)⁸.

Figura 3. *Evoluția numărului de elevi, profesori și instituții educaționale*

Sursa: Biroul Național de Statistică

În anul 2013, toate instituțiile de învățământ secundar general au trecut la finanțarea per elev, ceea ce a permis realocarea eficientă a resurselor financiare. Noul mecanism de finanțare promovează eficiența, avantajând școlile cu mai mulți elevi mai mult decât pe cele cu un număr mic de elevi și motivând APL să reorganizeze școlile mici și ineficiente. Drept școli mici, în Republica Moldova, sînt considerate școlile care au un număr egal sau mai mic de 41 de elevi ponderați la ciclul primar și un număr egal sau mai mic de 91 de elevi ponderați la ciclul secundar⁹. Numărul mediu de elevi pe școală în aceste instituții este de 23 de elevi ponderați la ciclul primar și 46 de elevi la treapta gimnazială. Deși este nevoie de timp ca beneficiile noii formule de finanțare să se facă simțite, unele efecte pozitive pot fi deja observate.

Noul mecanism de finanțare în educație oferă școlilor o autonomie și o flexibilitate mai mare în utilizarea resurselor. Analizele arată că investițiile școlare în raioanele-pilot se fac în renovări și active pe termen lung. În 2011, școlile din Căușeni și Rîșcani, unde noua formulă de finanțare a fost introdusă în 2010, au depășit pentru prima dată, din 2006, media națională a investițiilor capitale. În aceste raioane, școlile au înregistrat o creștere bugetară de pînă la 50%, iar una dintre ele – 63%¹⁰ față de anul 2009. Totuși,

⁸ Skills beyond schools, OECD, <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/48631144.pdf>

⁹ HG nr. 728 din 02.10.2012

¹⁰ LT Gh. Rîșcanu, r. Rîșcani.

finanțarea per elev, deși este necesară, nu este suficientă pentru creșterea calității serviciilor educaționale. Este importantă identificarea și soluționarea factorilor ce împiedică luarea obiectivă de decizii manageriale în condițiile autonomiei școlare și responsabilizarea managerilor. În același timp, la fel de importantă este corelarea finanțării per elev cu un mecanism de evaluare a performanței elevului, profesorului și a școlii în ansamblu.

Starea clădirilor în care sînt amplasate unitățile școlare nu oferă deplină siguranță, protecție și sănătate elevilor. Din datele sistemului de cartografiere a instituțiilor de învățămînt rezultă că 41% din edificiile școlare necesită reparații capitale și că doar în 11,2% din ele pot fi construite rampe pentru accesul persoanelor cu posibilități locomotorii limitate. O problemă stringentă rămîne încălzirea edificiilor școlare, în special, a celor din localitățile rurale. Circa 29% din aceste școli nu dispun de sisteme moderne de încălzire, fapt care are repercusiuni grave asupra procesului de învățămînt în perioada rece a anului și asupra sănătății copiilor. Majoritatea școlilor nu au sistem centralizat de alimentare cu apă și bloc sanitar în încăpere. În lipsa unei viziuni de optimizare a rețelei școlare, investițiile din ultimul deceniu, și așa limitate, au fost inefficient concentrate în școlile fără perspectivă. Ministerul Educației a încurajat proiectele de izolare termică a clădirilor și de eficientizare a sistemelor de încălzire a școlilor.

Numărul copiilor din învățămîntul special este în scădere. Incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale în școlile generale este dificilă, acest lucru fiind cauzat atît de lipsa condițiilor necesare, cît și de neînțelegerea și rezistența din partea unor manageri școlari, cadre didactice și părinți.

Învățămîntul special include 29 de instituții și este organizat pentru copiii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică. Numărul copiilor care frecventează aceste instituții este în scădere, de la 4,0 mii de elevi în anul de studii 2007-2008 la 2,5 mii în 2011-2012. Majoritatea elevilor din cadrul acestor instituții sînt cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală – 80,3%. Totodată, pentru circa 1600 de copii cu necesități speciale, care din diferite motive nu pot frecventa școala, sînt organizate studii la domiciliu.

Problema incluziunii rămîne actuală în pofida politicilor Ministerului Educației îndreptate spre integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale în școlile convenționale. Factorii principali care împiedică incluziunea sînt lipsa condițiilor necesare integrării acestor copii (cadre didactice pregătite pentru a lucra cu copiii cu cerințe educaționale speciale, infrastructură și materiale didactice adaptate), precum și rezistența la schimbare manifestată de unii manageri școlari, cadre didactice și părinți.

Circa jumătate din absolvenții învățămîntului gimnazial își continuă studiile în licee. Cei 12,8 la sută din absolvenți care rămîn în afara școlarizării au un grad de angajabilitate scăzut.

După absolvirea învățămîntului gimnazial, copii au posibilitatea să-și continue studiile în liceu sau se orientează spre învățămîntul secundar profesional și mediu de specialitate, care oferă posibilitatea alegerii profesiei sau specialității în funcție de interesele și capacitățile individuale. Astfel, din cei 38,6 de mii de absolvenți ai învățămîntului gimnazial din anul 2012, aproape jumătate (46,5%) își continuă studiile în licee, 21,4% studiază în instituții de învățămînt secundar profesional, iar 19,2% – în instituții de învățămînt mediu de specialitate. Numărul absolvenților de gimnaziu care rămîn în afara școlarizării este

în scădere, de la 18,7%, în 2007, la 12,9%, în 2012. Chiar și în aceste condiții, ținând seama de gradul scăzut de angajabilitate a acestor tineri, se impune necesitatea extinderii învățământului obligatoriu pînă la învățământul secundar general complet sau învățământul secundar vocațional tehnic.

Învățământul secundar profesional și mediu de specialitate nu este suficient de atractiv pentru elevi, dar este costisitor pentru stat. Rețeaua de instituții de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate este supradimensionată și cu o infrastructură învechită, fapt ce duce la cheltuieli nejustificate de întreținere. În același timp, peste 1/3 din numărul total de șomeri sînt absolvenți cu studii secundare profesionale și medii de specialitate. Colaborarea dintre instituțiile de învățământ de acest tip și mediul economic este slabă.

Învățământul secundar profesional și mediu de specialitate a devenit mai puțin solicitat pe parcursul ultimelor două decenii. În perioada anilor 1990-2012, în contextul declinului demografic, economic, precum și al expansiunii învățământului superior, unde numărul studenților s-a dublat, numărul elevilor cuprinși în învățământul secundar profesional și mediu de specialitate s-a redus cu aproape 53% (de la 109,5 mii la 51,7 mii de persoane).

Reducerea numărului de elevi în învățământul secundar profesional s-a înregistrat în pofida unor alocări financiare sporite. Costurile totale pentru instruirea unui elev în școlile profesionale și de meserii s-au triplat din anul 2006 pînă în anul 2011, iar în colegii au crescut de peste două ori (Tabelul 4). Eficacitatea acestor cheltuieli este însă redusă – în anul 2012, numărul șomerilor cu studii secundare profesionale și medii de specialitate a constituit 25,1 mii de persoane, sau 37,1% din numărul total de șomeri, mai mare față de numărul șomerilor cu studii superioare (15,9 mii), liceale, medii generale (15,3 mii) și gimnaziale (10,2 mii).

Tabelul 4. *Costurile totale pentru instruirea unui elev/ student la fiecare treaptă a învățământului profesional pentru un an de studii (MDL)*

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Învățământul secundar profesional	5399	7366	8510	10224	15335	16776
Învățământul mediu de specialitate	6979	6900	8200	8709	14725	15029
Învățământul superior	4714	5050	5873	6802	17861	20158

Sursa: IDIS Viitorul, calculele Ministerului Educației

Infrastructura celor 67 de instituții de învățământ secundar profesional este utilizată la doar jumătate de capacitate. Numărul mediu de elevi per instituție este de 297, în timp ce capacitatea medie a acestora este de 500-600 de locuri. În contextul declinului demografic, păstrarea unui număr mare de instituții a căror capacitate nu este utilizată deplin implică cheltuieli de întreținere nejustificate în detrimentul investițiilor în calitatea studiilor. Totodată, infrastructura existentă este depășită fizic și funcțional. De asemenea, se atestă o concentrare a rețelei de instituții în zona de nord și de centru a republicii, precum și necorespunderea profilului instituțiilor caracteristicilor socioeconomice ale regiunii în care acestea sînt localizate. Infrastructura instituțiilor de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate nu este adaptată pentru a oferi acces la studii persoanelor cu nevoi educaționale speciale.

Baza tehnico-materială a instituțiilor de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate nu facilitează dezvoltarea competențelor profesionale solicitate pe piața muncii și necesită investiții majore pentru modernizare. Colaborarea acestor instituții cu

mediul de afaceri pentru utilizarea echipamentelor și tehnologiilor moderne la pregătirea profesională a elevilor este slabă și episodică.

În ianuarie 2013, **Guvernul a aprobat *Strategia de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pentru anii 2013-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei*** (aprobat prin HG nr.97 din 01.02.2013), care prevăd o amplă reformă structurală, de conținut și de modernizare a sistemului de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate, aceasta reformă fiind în faza inițială de implementare.

Numărul de studenți în instituțiile de învățământ superior este în descreștere, după o expansiune semnificativă în anii '90. Se mențin dezechilibrele structurale în formarea specialiștilor cu studii superioare pe specialități.

După o dublare a numărului de studenți în instituțiile de învățământ superior în anii '90, în ultimii ani, contingentul de studenți s-a redus în mod constant. Numărul de studenți în cele 34 de instituții de învățământ superior a constituit 102,5 mii de persoane, la începutul anului de studii 2012-2013, sau cu 16,7% mai puțin față de anul de studii 2007-2008 (dar de 1,9 ori mai mult decât în anul de studii 1990-1991). Astfel, la începutul anului de studii 2012-2013, în învățământul superior, la 10 mii de locuitori reveneau, în medie, 288 de studenți și 75 de absolvenți, față de 344 de studenți și 56 de absolvenți în anul de studii 2007-2008. Pe parcursul ultimilor cinci ani s-a înregistrat o evoluție oscilantă a numărului absolvenților, care se datorează atât realizării învățământului superior în două cicluri, cât și finalizării studiilor superioare în forma pre-Bologna (durata de 4-5 ani de studii, fără structurare pe cicluri).

Totodată, instituțiile de învățământ superior nu sînt adaptate suficient nici pentru instruirea modernă, nici pentru a răspunde solicitărilor persoanelor cu cerințe educaționale speciale. Acestea duc lipsă de infrastructură de acces în blocurile de studii și cămine, de tehnologii specifice de instruire și programe de studii centrate pe student. Baza tehnico-materială nu permite implementarea noilor tehnologii didactice și realizarea cercetărilor relevante pentru piață.

În funcție de domeniile generale de studiu, se constată o pondere mai mare a studenților în cadrul științelor economice – 24,3% în anul de studii 2011-2012, fiind urmați de cei înscriși la științele educației – 14,8%, drept – 13,0%, inginerie și activități inginerești - 11,1%.

Incidența cazurilor de violență și abuz al copiilor este relativ înaltă, dar nu toate cazurile sînt raportate. Au fost adoptate proceduri pentru recunoașterea, prevenirea și raportarea cazurilor de abuz, dar aplicarea acestora necesită formare continuă.

Deși studiile indică o incidență relativ înaltă a cazurilor de abuz, multe dintre cazurile de violență nu sînt raportate. Conform Studiului național *Violența față de copii în Republica Moldova*¹¹ (2007), 25% din copii afirmă că sînt abuzați fizic de părinți, iar 10% afirmă că au cunoscut pe cineva care a fost abuzat sexual. Același studiu relevă că o treime din copii sînt agresați verbal de către profesori, 13% din copii sînt abuzați fizic de profesori, iar unul din zece părinți cunoaște profesori care au hărțuit sau au abuzat sexual copii. Aproape 24% din copii au recunoscut că se simt discriminați de către profesori, în special copiii din familiile cu venituri reduse. Multe dintre cazurile de violență față de copii, identificate de

¹¹ Studiul național *Violența față de copii în Republica Moldova* (2007).

școală, nu au fost raportate, inclusiv pentru faptul că lucrătorii din sistemul educațional nu cunoșteau procedurile de identificare și referire, iar managementul școlar nu dispunea de instrumente pentru monitorizarea situației.

Pentru a asigura contribuția grădiniței și școlii la încurajarea copiilor în vederea recunoașterii, prevenirii și raportării cazurilor de abuz, prin ordinul nr. 77 din 22 februarie 2012 a fost instituită **Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului**. În conformitate cu procedura instituită, fiecare direcție de învățământ și instituție educațională a desemnat coordonatori pentru protecția copilului, care vor avea sarcina să instruiască lucrătorii instituțiilor de învățământ, să stabilească relații de colaborare cu echipele multidisciplinare din localitate, să monitorizeze și să raporteze situația privind cazurile de abuz și neglijare, precum și acțiunile întreprinse la nivelul școlii. Pe baza acestei proceduri, în 2013 au fost instruiți specialiștii direcțiilor de învățământ, managerii școlari și diriginții.

RELEVANȚĂ

Pe piața muncii se atestă un dezechilibru substanțial între cerere și ofertă, precum și un deficit de forță de muncă calificată. Analiza domeniilor de angajare și a structurii șomajului indică faptul că sistemul educațional nu este racordat suficient la cerințele pieței muncii și nu oferă calificări relevante.

Emigrarea forței de muncă, conjugată cu declinul demografic, vine să conteste mitul cum că în Moldova forța de muncă este multă, calificată și ieftină. Nivelul de ocupare a forței de muncă a scăzut dramatic de la 54,8%, în 2000, la 39,4%, în 2012. În același timp, nivelul șomajului a constituit doar 5,6% în anul 2012. Totuși, acest indicator, privit separat, nu reflectă adecvat starea economiei naționale. Numărul relativ redus de locuri de muncă bine plătite descurajează cererea, oamenii preferând să rămână inactivi sau să plece la lucru peste hotare.

Sondajele recente privind calitatea mediului de afaceri indică faptul că lipsa forței de muncă calificate devine o constrângere importantă în dezvoltarea afacerilor: 66,7% din companii menționează că se confruntă cu această problemă¹². În special, agenții economici menționează irelevanța cunoștințelor profesionale și a competențelor absolvenților instituțiilor de învățământ secundar profesional în raport cu necesitățile lor. Întreprinderile solicită un nivel mai înalt de profesionalism și competențe specifice. Mai mult, unele școli profesionale pregătesc meserii/ profesii care nu sînt solicitate pe piața muncii. Întreprinderile indică faptul că tinerii muncitorii nu dau dovadă de devotament față de muncă, fapt confirmat de 52,2% din companiile respondente¹³. Productivitatea scăzută a muncii și calitatea redusă a produselor și serviciilor se încadrează într-un cerc vicios, care determină salarizarea modestă.

Chiar și în lipsa unor indicatori riguroși de măsurare a relevanței educației, se poate constata o conexiune defectuoasă între piața forței de muncă și sistemul educațional. Analiza structurii populației ocupate pe grupe de vîrstă și după nivelul de educație relevă faptul că 36,3% din persoanele ocupate din grupa de vîrstă 25-34 de ani au doar studii primare sau secundare generale, activînd în cîmpul muncii fără să fi urmat o

¹² *Relațiile de muncă în Republica Moldova din perspectiva companiilor*, realizat cu sprijinul PNUD și al Guvernului Belgiei.

¹³ *Relațiile de muncă în Republica Moldova din perspectiva companiilor*, realizat cu sprijinul PNUD și al Guvernului Belgiei.

pregătire profesională instituționalizată. Cei care urmează studii profesionale nu găsesc un loc de muncă în domeniul studiat. Primul loc de muncă nu corespunde cu domeniul absolvit pentru 32,4% din absolvenți¹⁴. Pentru absolvenții învățământului secundar profesional, problema șomajului este mai acută decât pentru cei care au absolvit învățământul mediu de specialitate sau superior.

Conținuturile curriculare sînt congestionate și nu asigură relevanță pentru dezvoltarea și afirmarea personală, socială și profesională a beneficiarilor procesului educațional.

Reforma curriculară în învățământul preuniversitar, inițiată în perioada 1997-2001, nu a reușit trecerea la o paradigmă modernă a construirii conținuturilor de învățare. După o perioadă de implementare, monitorizată și sprijinită prin programe de formare a cadrelor didactice, în 2006 a fost publicată o nouă ediție a documentelor curriculare, specificul declarat al acesteia fiind „descongestionarea” sau încercarea de a reduce volumul de informație teoretică. Nici în 2006, nici în următoarea etapă a reformei curriculare nu a fost însă realizată această descongestionare. În 2010, revizuirea curriculară s-a axat pe încorporarea conceptului de competențe, începînd de la competențele-cheie, vizate de documentele europene, pînă la competențele specifice ale disciplinelor școlare și așa-numitele „subcompetențe”, termen care a generat discuții controversate în mediul academic și școlar.

Problemele principale, scoase în evidență de cadrele didactice, elevi, părinți, precum și în studiile diferitor organizații neguvernamentale, includ:

- gradul înalt de teoretizare a curriculumului;
- gradul scăzut de relevanță și aplicabilitate practică a conținuturilor curriculare de la toate nivelurile pentru învățarea pe parcursul întregii vieți și pentru afirmarea ulterioară a celor ce învață în plan personal, social și profesional;
- axarea excesivă a evaluării formative și sumative a învățării pe cunoștințe și reproducerea de conținuturi, în detrimentul evaluării de competențe;
- insuficienta formare a abilităților antreprenoriale și a deprinderilor de viață, a abilităților de comunicare în limba de stat și în limbi străine, de rezolvare a problemelor, de cooperare și lucru în echipă, de proiectare și gestionare a propriului proces de învățare, de utilizare a tehnologiilor și resurselor informaționale etc.;
- lipsa unui sistem de consiliere și ghidare în carieră care să sprijine elevul în proiectarea unei cariere de succes încă de pe băncile școlii.

Formarea profesională la toate treptele de învățământ nu asigură setul de competențe solicitate de piața muncii în lipsa Cadrului Național al Calificărilor, Nomenclatorului de formare profesională actualizat și a standardelor ocupaționale.

Cadrul Național al Calificărilor pentru formarea pe tot parcursul vieții, care ar descrie și clasifica rezultatele învățării la diferite niveluri de educație și formare și ar servi drept principală verigă de legătură cu competențele solicitate pe piața forței de muncă, este în proces de elaborare. A fost elaborat și aprobat Cadrul Național al Calificărilor pentru învățământul superior, dar acesta urmează a fi extins și la alte domenii de formare

¹⁴ Situația tinerilor pe piața muncii, ASEM și ANOFM, 2008.

profesională, cum ar fi artele, științele educației etc. La celelalte niveluri ale învățământului, activitățile de elaborare a Cadrului Național al Calificărilor sînt doar la început. Toate proiectele urmează a fi actualizate în conformitate cu noile prevederi ale Cadrului European al Calificărilor și cu ultimele schimbări în structura economiei naționale.

Nomenclatoarele actuale pe domenii, specialități și meserii la treptele învățământului secundar profesional și mediu de specialitate, care determină oferta de programe de studii și calificările acordate de instituțiile de învățămînt, sînt depășite, nu reflectă necesitățile pieței muncii și sînt neconvergente cu clasificatorul european Eurostat și cu cel internațional ISCED. În special, învățămîntul mediu de specialitate continuă să ofere programe de studii conform nomenclatorului care a fost elaborat pentru formarea profesională în învățămîntul superior de scurtă durată, deși statutul colegiilor a fost modificat în anul 2003, iar școlile profesionale și de meserii instruiesc în meserii și ocupații foarte înguste sau pe cale de dispariție (dezosator, sobar etc.). Ca rezultat, programele și calificările oferite în sistemul național de învățămînt secundar profesional și mediu de specialitate nu sînt clar delimitate pe niveluri, sînt neatractive pentru beneficiarii studiilor și irelevante pentru angajatori, diminuează capacitatea de angajare a absolvenților și generează bariere pentru mobilitatea academică și profesională.

Elaborarea standardelor ocupaționale pentru profesiile incluse în Clasificatorul Ocupațiilor este într-un stadiu incipient. Standardele ocupaționale care descriu competențele necesare pe ocupații sînt elaborate de comitete sectoriale cu participarea sectorului privat. În momentul de față sînt create doar 4 comitete sectoriale: 1) în domeniul agriculturii și industriei alimentare (fondat în 2009); 2) în domeniul construcțiilor (fondat în 2008); 3) în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor (fondat în 2012); și 4) în formarea profesională în ramura tehnologia informației și comunicațiilor (fondat în 2012). Comitetele sectoriale se confruntă cu un șir de dificultăți în activitate, cum ar fi lipsa unui statut juridic bine definit și capacități limitate. În același timp, metodologia de elaborare a standardelor ocupaționale este prea complicată, în condițiile în care multe țări au adoptat standarde ocupaționale ușor transferabile pentru profesii standard. În consecință, pînă în prezent au fost elaborate doar 4 standarde ocupaționale: două în domeniul construcțiilor (Zugrav și Lăcătuș instalator tehnică sanitară) și două în domeniul agriculturii și industriei alimentare (Cofetar și Viticultor).

Cursurile de formare profesională pentru șomeri se confruntă cu aceleași probleme de relevanță ca și studiile inițiale. În pofida deficitului forței de muncă calificate, nu există mecanisme de recunoaștere a abilităților și experienței și a calificărilor obținute prin învățare în context nonformal și informal. Calificările migraților, altele decît cele academice, nu sînt recunoscute.

Cursurile de formare profesională pentru șomeri sînt oferite preponderent în instituțiile existente de formare profesională și, astfel, se confruntă cu aceleași deficiențe de relevanță ca și studiile inițiale. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă oferă cursuri de formare profesională pentru șomeri și alte categorii (de ex., persoane care solicită recalificare), prin intermediul instituțiilor de învățămînt, al centrelor de instruire ale patronatelor și sindicatelor, al agenților economici cu proprietate de stat, al societăților comerciale și al organizațiilor necomerciale etc. Furnizorii de formare profesională autorizați oferă conținuturi similare cu studiile inițiale și, astfel, se confruntă cu aceleași probleme de relevanță. În plus, denumirea profesiilor pentru care se organizează cursurile de formare profesională corespund cu Nomenclatorul meseriilor (profesiilor) pentru instruirea și pregătirea cadrelor în învățămîntul secundar profesional, care este depășit.

Experiențele și abilitățile necesare într-o meserie obținute prin învățare în context nonformal și informal nu pot fi folosite la angajarea în câmpul muncii. Lipssește oportunitatea de validare și certificare a competențelor obținute prin învățare, alta decât cea formală. Valorizarea experienței persoanelor într-o ocupație, acumulate în context nonformal și informal, reprezintă un factor esențial pentru ameliorarea gradului de ocupare a forței de muncă, întrucât le asigură dreptul de a avea competențe oficial recunoscute, propulsându-le pe piața muncii. De aceea este nevoie de crearea unui sistem care ar permite identificarea, validarea și certificarea competențelor profesionale ale persoanelor fizice. Problema recunoașterii calificărilor și abilităților este, în special, importantă pentru migranți. În momentul de față, nu există mecanisme pentru recunoașterea calificărilor migranților pe care aceștia le-au obținut peste hotare, cu excepția celor academice.

CALITATE

Standardele de dezvoltare a copiilor de la naștere pînă la 7 ani și Curriculumul pentru educația timpurie au fost elaborate, dar cadrele didactice nu dețin competențele necesare pentru a aplica eficient aceste documente de politici în proiectarea activității educaționale.

Chiar dacă există standarde de dezvoltare a copiilor de la naștere pînă la 7 ani, standarde profesionale pentru cadrele didactice din educația timpurie, curriculum, ghiduri pentru educatori, **educatorii nu le pot aplica corect în proiectarea activității educaționale**, ceea ce afectează calitatea educației timpurii¹⁵. Acest fapt pune în evidență necesitatea inițierii unui sistem eficient de formare continuă a cadrelor didactice la locul de muncă, cum ar fi mentoratul, precum și a unui sistem de monitorizare și evaluare a calității serviciilor de educație timpurie.

O altă problemă ține de integrarea eficientă a metodologiilor interactive, centrate pe cel ce învață în practica cotidiană. O bună parte din cadrele didactice din instituțiile preșcolare aplică metode specifice învățămîntului primar, transformînd tacit grădinița în școală, ceea ce nu este corect din perspectiva principiilor centrării pe copil. Este necesară și o revizuire a metodologiei de predare în clasa I a învățămîntului primar, punînd mai mult în valoare valențele jocului și asigurînd o continuitate în educație.

Sistemul de monitorizare, evaluare și asigurare a calității rezultatelor școlare nu este racordat la prevederile curriculare privind formarea de competențe, la rigorile programelor internaționale de evaluare.

În învățămîntul general se constată o continuă scădere a reușitei școlare. Nota medie a examenului de bacalaureat a fost 6,11, în 2013, în scădere față de 7,71, în 2008. Notele care se pun elevilor în școli nu corespund cu notele de la evaluările finale. Un exemplu relevant în acest sens este situația atestată în acest an la examenele de bacalaureat, cînd circa 42% din candidați aveau media pe anii de studii de 8 și mai mare, iar la examenele de

¹⁵ Studiu de evaluare a utilizării documentelor reglatoare: *Curriculum pentru educația copiilor de vîrstă preșcolară, Standarde de dezvoltare a copiilor de la naștere pînă la 7 ani, Standarde profesionale pentru cadrele didactice.*

bacalaureat, media de 8 și mai mare a fost obținută doar de circa 8% din candidați. În plus, rata de promovare a examenului de bacalaureat a fost de 68,17%, în 2013, în scădere față de 95,78%, în 2009. Parțial, această scădere se explică prin înăsprirea pedepselor pentru copiere și introducerea în 2010 a sistemului automat de prelucrare a datelor, care a permis securizarea informației și o mai bună monitorizare a procesului. Totuși, este larg recunoscută necesitatea modernizării și mai bune corelări a sistemului de examinare și evaluare cu curriculumul școlar.

Performanța Republicii Moldova la evaluarea internațională PISA este o ilustrare de fond a simptomelor provocărilor care vizează calitatea sistemului. Rezultatele PISA 2009 Plus denotă că performanța elevilor cu vârsta de 15 ani la lectură, matematică și științe este printre cele mai joase din regiune. Diferența de performanță dintre Moldova și vecinii săi, inclusiv din CSI, este estimată la doi ani de școlarizare¹⁶. Conform PISA, peste jumătate din elevii de 15 ani din Moldova nu au nivelul de bază de competență în lectură și matematică necesar pentru a participa în mod eficient și productiv la viața socioeconomică. Aceste rezultate arată necesitatea continuării, consolidării și extinderii reformelor ce vizează curriculumul, evaluarea elevilor și a cadrelor didactice și formatul manualelor.

Lipsa diferitor standarde și aplicarea deficientă a celor existente reprezintă o constrângere importantă în construirea unui sistem bazat pe performanțe. Standardele de eficiență a învățării la fiecare dintre disciplinele școlare, elaborate în 2010, nu au devenit un instrument de lucru eficient pentru cadrele didactice, majoritatea acestora neștiind cum să le aplice. Standardele de calitate din perspectiva școlii prietenoase copilului urmează a fi definitive și aprobate, dar, pentru ca acestea să devină un instrument real de evaluare a calității instituției educaționale, este nevoie de programe de abilitare a cadrelor didactice și manageriale. Lipsa standardelor profesionale pentru cadrele didactice și manageriale face imposibilă realizarea unei evaluări adecvate a performanței acestora și, respectiv, construirea unui sistem de salarizare bazat pe performanță.

Nu în ultimul rând, lipsa unei instituții profesioniste abilitate cu controlul și evaluarea instituțiilor educaționale și a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar este un impediment în asigurarea calității. Sistemul actual de inspecție este imperfect și tributar unor modele depășite, moștenite de la sistemul sovietic. Acțiunile de inspecție operate de direcțiile de educație raionale/ municipale, dar și de Ministerul Educației, sînt adesea formale, avînd un efect stresant și mai degrabă de control și pedeapsă, decît de evaluare și sprijin. Specialiștii care efectuează procesele de inspecție nu au o pregătire specială în calitate de inspectori, iar în multe cazuri, și partea de pregătire didactică a acestora este mai slabă ca a celor evaluați.

Calitatea pregătirii profesionale este sub nivelul așteptărilor, atît ale beneficiarilor de studii, cît și ale angajatorilor. Mecanismul de evaluare și certificare a rezultatelor învățării este imperfect, ineficient și cu mare încărcătură de coruptibilitate, nu funcționează sistemul de asigurare a calității la toate nivelurile sistemului educațional.

În învățământul secundar profesional și mediu de specialitate, evaluarea și certificarea absolvenților nu este una credibilă. Lipsa metodelor și instrumentelor adecvate

¹⁶ Fiecare 40 de puncte echivalează cu aproximativ un an de școlarizare. Se estimează că o creștere de 50 de puncte în scorul PISA are drept rezultat un procent de creștere economică anuală. Scorurile țărilor participante pot fi vizualizate pe pagina Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică.

nu permite o evaluare obiectivă a elevilor. Acest fapt este determinat și de lipsa unui nomenclator relevant pentru piața muncii, a cadrului calificărilor și a standardelor ocupaționale la nivel național, care ar preciza cunoștințele, abilitățile și competențele de care trebuie să dea dovadă un muncitor calificat. Examenul de evaluare finală, care este și un examen de absolvire, comportă un caracter intern, subiectiv, fapt care nu stimulează nici studentul, nici cadrele didactice pentru performanțe mai mari, iar certificatul nu are credibilitatea necesară pentru angajarea în câmpul muncii. Cadrele didactice și maiștrii antrenați în procesul de instruire profesională, în mod frecvent, nu dispun de calificarea necesară, iar procesul de formare continuă și de perfecționare este imperfect și subfinanțat.

În ultimii ani a fost revizuit curriculumul pentru învățământul vocațional/ tehnic la unele specialități, dar lipsa unei structuri de evaluare și acreditare a instituțiilor și a programelor de formare/ dezvoltare profesională nu a permis îmbunătățirea calității absolvenților.

În învățământul superior a fost realizată doar reforma structurală în convergență cu standardele Spațiului European al Învățământului Superior, dar lipsa instituțiilor, procedurilor și culturii calității determină calitatea scăzută, irelevanța studiilor și ineficiența investițiilor în educație.

În pofida măsurilor întreprinse pentru modernizarea învățământului superior, armonizarea sistemului național cu cel european încă nu a fost finalizată: doctoratul nu a devenit ciclul al III-lea de studii superioare, mobilitatea academică este formală, iar autonomia universitară nu s-a consolidat. Caracterul imitativ al reformelor și integrarea conținuturilor vechi în noua structură au avut drept urmare o calitate scăzută a procesului de studii, fiind adoptată doar structura reformei, nu și cultura calității și valorile europene.

În lipsa unei agenții naționale de evaluare externă și acreditare, este dificilă estimarea obiectivă a calității sistemului universitar. Regulamentul de evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ prevede efectuarea acreditării cu o periodicitate de 5 ani (în cazuri excepționale – 7 ani), însă un număr important de universități din Moldova activează în continuare fără să fi obținut reacreditarea.

Există și o ineficiență a mecanismelor de interacțiune a instituțiilor de învățământ superior cu sfera de cercetare-dezvoltare, cu lumea afacerilor, cu piața muncii. Calitatea și relevanța studiilor superioare, proactivitatea în soluționarea nevoilor societale sînt determinate în mare măsură de gradul de participare la cercetarea științifică și de eficiența acesteia. Modelul actual de organizare a studiilor doctorale, de finanțare a științei universitare, de evaluare și acreditare, bazat pe principiul separării administrative a învățământului superior de știință, denotă ineficiență. A descrescut interesul tinerilor pentru cariera didactică și științifică. Rezultatele cercetărilor sînt, cel mai adesea, irelevante și ineficiente.

Performanța în cercetare este mult sub potențialul demonstrat de Armenia și de Georgia, țări similare din punctul de vedere al dimensiunii și al puterii economice. Există domenii științifice foarte slab reprezentate din punctul de vedere al cercetării științifice, deși sînt prezente în învățământul superior, ceea ce ilustrează o slabă preocupare pentru cercetarea științifică în universitățile din Republica Moldova.

Conform datelor prezentate de SCImago¹⁷ pentru perioada 1996-2012, **contribuția comunității științifice a Republicii Moldova la patrimoniul științific mondial și regional în Europa de Est este destul de modestă**, situându-se la circa 0,02%, respectiv 0,25%. Datele arată că mediul de cercetare din Republica Moldova are o contribuție cu tendință descrescătoare la patrimoniul științific și cultural mondial și regional, cu revirimente temporale de scurtă durată și mică intensitate.

Republica Moldova are o performanță scăzută în ce privește productivitatea și calitatea cercetărilor în comparație cu țările similare. Republica Moldova se plasează pe locul 20 din 24 la productivitate științifică în Europa de Est, multe dintre țările de aceeași dimensiuni ca populație și economie fiind situate pe locuri considerabil superioare. De exemplu, Armenia, cu o populație de aproximativ 2,9 milioane de locuitori și PIB-ul de 9,9 miliarde de dolari SUA, în 2012 se plasează pe locul 16, cu o producție științifică de peste două ori mai mare decât a Moldovei, în timp ce Georgia, cu o populație de 4,5 milioane de locuitori și un PIB de 15,8 miliarde de dolari SUA, se plasează pe locul 17, cu o producție științifică mai mare cu circa 65% decât cea a Republicii Moldova. Într-un clasament al calității rezultatelor de cercetare, măsurate prin numărul de citări acumulat de publicațiile științifice cu autori afiliați unor instituții din Republica Moldova și exprimate prin indicele Hirsch, Moldova se situează pe locul 19, cu valoarea indicelui 60, fiind din nou devansată de Georgia – locul 16, cu indicele 78, și Armenia – situată pe locul 14, cu indicele Hirsch 105.

Impactul lucrărilor cercetătorilor din Republica Moldova este relativ redus. Din punctul de vedere al impactului lucrărilor publicate de autori afiliați unor instituții din Republica Moldova, comparativ cu cel al lucrărilor publicate de autori din Armenia și Georgia, măsurat prin numărul de citări înregistrate în perioada 1996-2012, Armenia și Georgia au, din nou, performanțe consistent superioare celor înregistrate de grupurile de cercetare din Republica Moldova, decalajul înregistrat la începutul perioadei de colectare a datelor fiind mai degrabă crescut decât recuperat în timp, fapt demonstrat de surclasarea Moldovei și în clasamentul realizat după indicele Hirsch.

Evoluția productivității științifice a grupurilor de cercetare din diferite domenii active în Republica Moldova între anii 1996 și 2012 arată că **mai multe domenii ale științei sînt slab reprezentate sau chiar absente din peisajul publicațiilor științifice generate în Republica Moldova, deși sînt reprezentate în învățămîntul superior** și ar fi de așteptat să genereze și rezultate în cercetarea de profil. O productivitate slabă se observă în Arte și științe umaniste, Economie, Stomatologie, Științele pămîntului, Energie etc. Este cu atît mai important de remarcat că domeniul Energie se regăsește printre prioritățile strategiei de cercetare pentru perioada 2006-2012 și apare ca una dintre prioritățile strategiei de cercetare pentru perioada 2013-2020. Este totuși de apreciat comportamentul constant în timp al echipelor de cercetare din anumite domenii, cum ar fi Chimia, Fizica și Ingineria, care nu par afectate de fluctuațiile din finanțare (Tabelul 5).

¹⁷ O analiză succintă a performanțelor de cercetare ale țărilor se poate face pe baza datelor prezentate de SCImago Journal & Country Rank <http://www.scimagojr.com/index.php>, un portal care include jurnalele și indicatorii scientometrici dezvoltați pe baza informațiilor conținute în baza de date Scopus a companiei editoriale Elsevier B.V. – cel mai mare editor de publicații științifice din lume.

Tabelul 5. Performanța colectivelor din diferite domenii de cercetare în Republica Moldova

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Agricultural and Biological Sciences	11	9	8	9	7	5	9	4	11	3	12	6	14	12	10	9	15
Arts and Humanities	-	-	1	-	-	1	-	2	2	2	2	1	1	9	1	1	5
Biochemistry, Genetics and Molecular Biology	22	10	10	15	10	4	11	32	7	16	25	21	17	14	20	33	23
Business, Management and Accounting	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	2	7
Chemical Engineering	1	2	3	2	3	5	4	2	4	2	1	9	6	6	6	7	4
Chemistry	50	49	41	46	42	45	40	63	56	70	73	65	59	65	51	55	63
Computer Science	5	7	3	2	6	-	1	1	9	15	16	8	9	9	10	12	14
Decision Sciences	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	2	-
Dentistry	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Earth and Planetary Sciences	1	2	6	5	2	1	4	1	2	-	3	2	2	2	5	3	4
Economics, Econometrics and Finance	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1
Energy	1	2	1	-	2	3	2	3	-	3	1	-	1	1	1	1	1
Engineering	50	37	41	31	65	47	47	43	50	74	23	40	59	78	66	79	85
Environmental Science	1	-	7	5	2	1	5	-	1	6	4	3	3	5	1	5	10
Health Professions	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
Immunology and Microbiology	-	1	1	1	2	-	3	1	-	1	1	-	8	2	5	3	4
Materials Science	44	36	46	45	40	46	55	74	46	80	66	61	100	98	92	114	87
Mathematics	21	21	18	11	10	10	8	12	15	20	23	15	17	21	19	28	45
Medicine	4	3	5	9	2	4	3	7	11	17	11	11	16	18	15	21	19
Multidisciplinary	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	2	1	-	-	2
Neuroscience	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-
Nursing	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Pharmacology, Toxicology and Pharmaceutics	-	4	-	2	1	1	1	1	2	5	3	5	3	3	2	6	1
Physics and Astronomy	62	70	61	65	73	57	65	67	52	99	91	81	121	121	111	137	110
Psychology	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Social Sciences	-	-	1	3	-	1	1	1	3	1	2	2	1	11	5	6	8

Sursa: SCImago

Competențele profesionale ale cadrelor didactice și dezvoltarea acestora nu sînt racordate la schimbările din sistemul educațional.

Diminuarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice afectează negativ calitatea educației și nu contribuie la dezvoltarea unei societăți și a unei economii bazate pe cunoaștere. Scăderea calității resurselor umane din sistemul educațional este o derivată a mai multor factori: instabilitatea economică și schimbările demografice, care au determinat migrația resurselor umane peste hotarele țării, dar și scăderea prestigiului profesiei ca urmare a erodării importanței educației în societate.

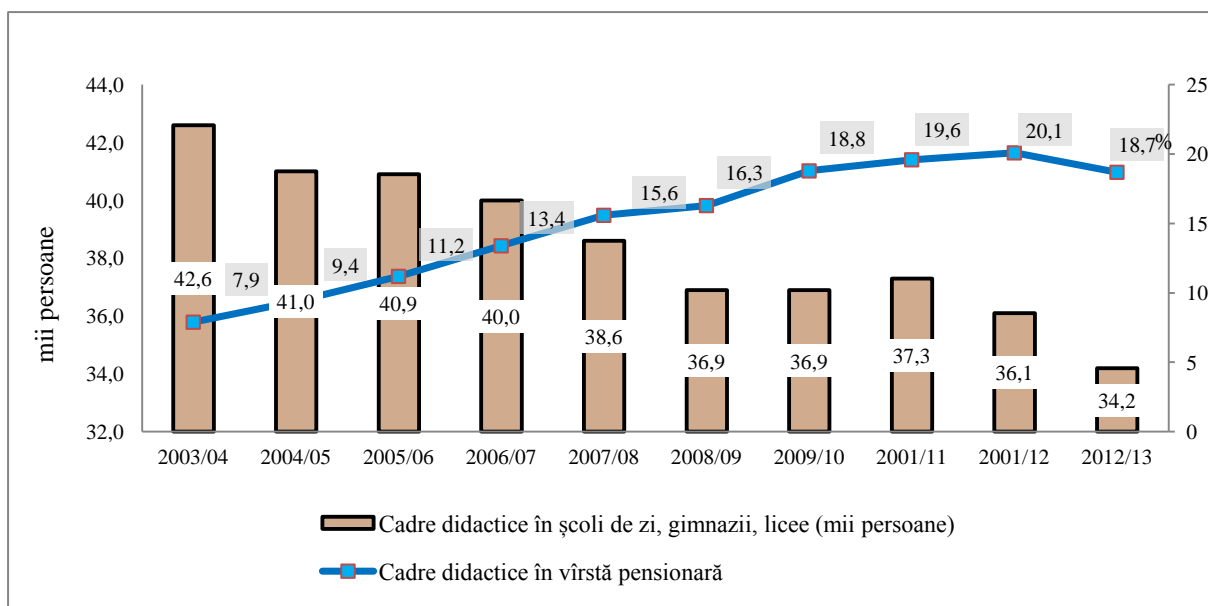
Lipsa unui sistem echitabil de retribuire a muncii în sistemul educațional, gradul de competență a cadrelor, discriminarea educatorilor în raport cu alte cadre didactice generează probleme atît la nivel de proces, cît și la nivel de rezultate.

Competențele profesionale ale cadrelor didactice în instituțiile de învățămînt preșcolar sînt învechite. Procesul educațional în instituțiile de învățămînt preșcolar este asigurat de 12 532 cadre didactice. Din 92% de cadre didactice cu studii pedagogice, doar 43% au studii superioare. Peste 15 ani de experiență de lucru au 58,3% din cadre și doar 16,9% au grade didactice, ceea ce indică evidente probleme ce țin de competențele lor profesionale.

Educatorii sînt discriminați în raport cu alte cadre didactice. Norma didactică a cadrelor din domeniul educație timpurie este de 35 de ore pe săptămînă, adică cu 15 ore mai mare decît cea a învățătorilor de la clasele primare și cu 17 ore mai mare decît cea a profesorilor de gimnaziu și de liceu. Concediul educatorilor este de 42 de zile, adică cu 20 de zile mai mic decît cel al învățătorilor și profesorilor. Salariul minim al unui educator este de 2000 de lei, în timp ce al unui învățător de la clasele primare este de 2200. Toate acestea influențează negativ motivația angajaților din domeniul educației timpurii și opțiunea tinerilor pentru această profesie și generează fluctuația cadrelor.

Numărul cadrelor didactice din învățămîntul general s-a diminuat continuu, dar la o rată mult mai scăzută decît cel a elevilor. Ca rezultat, între 2000 și 2012, raportul elevi/profesor s-a micșorat de la 15 la 11,0. În același timp, în ultimul deceniu, se constată o îmbătrînire rapidă a profesiei: în 2012, 18,7% din cadrele didactice erau de vîrstă pensionară, în comparație cu 6,8%, în 2002. Programul guvernamental de susținere a cadrelor didactice tinere, aprobat în 2005, și-a propus ameliorarea situației din sistem, dar impactul lui a fost limitat: 20% din tinerii specialiști repartizați în cadrul programului au părăsit instituțiile educaționale la expirarea perioadei de acordare a subvențiilor. Totuși, în ultimii doi ani, acest raport a scăzut la 10%, în 2010-11, și la 2,3%, în 2011-12.

Figura 4. Ponderea cadrelor didactice pensionare în numărul total de cadre didactice

Înaintarea în vîrstă a corpului didactic nu este însoțită și de o creștere a calificării acestuia. Ponderea persoanelor cu grad didactic unu (8,6%) și superior (2,1%)¹⁸ în învățămîntul general este relativ mică, iar majoritatea lor o constituie cadre pensionare și pre-pensionare. Distribuția cadrelor de conducere după gradul managerial stabilește că 71,6% din conducătorii din învățămîntul general nu dispun de grad managerial. Această situație este acutizată de calitatea scăzută a cadrelor didactice tinere care acced în sistem: specialitățile pedagogice înregistrează printre cele mai mici medii la admitere, iar nota medie de absolvire a instituțiilor superioare și medii de învățămînt pedagogic este de 7,80.

În pofida numărului mare de cadre didactice pregătite în instituțiile de învățămînt pedagogic, persistă deficitul de cadre. În anul 2013, au absolvit instituții de învățămînt pedagogic 3176 de cadre didactice, cu circa 30% mai mult decît în anul 2012. Deși necesarul de cadre a constituit 1052 de posturi, doar 781 de cadre didactice au solicitat să fie repartizate la un loc de muncă. Totuși, nu toate persoanele repartizate se prezintă ulterior la locul de muncă. În anul 2012, din 671 de cadre didactice repartizate, s-au prezentat la locul de muncă doar 453.

Programele de formare continuă nu sînt centrate pe necesitățile cadrelor didactice. Instituțiile prestatoare de servicii de formare continuă au nevoie de modernizarea procesului de instruire și de evaluarea nevoilor de formare reale, axate pe formarea de competențe profesionale necesare asigurării unui proces educațional de calitate.

Din perspectiva dezvoltării curriculare, se impune deplasarea accentelor de pe formarea de cunoștințe pe formarea de abilități și competențe profesionale (prin majorarea stagiilor de practică pedagogică și prin aprofundarea tehnicilor, metodelor în vederea eficientizării procesului de instruire). De asemenea, curriculumul de formare inițială a cadrelor didactice la universitățile de stat nu include ca formare inițială componenta

¹⁸ Institutul pentru Politici Publice, Raport „Colectarea și analiza datelor privind educația generală în Republica Moldova”.

managerială, având ca rezultat lipsa unei pregătiri corespunzătoare a personalului managerial din unitățile de învățământ.

Formarea profesională/ dezvoltarea continuă a cadrelor didactice este obligatorie (art. 54 din Legea învățământului) și se realizează pe parcursul a 5 ani, avându-se drept obiectiv racordarea permanentă a nivelului de calificare la renovarea conceptuală metodologică, curriculară și tehnologică a învățământului, în funcție de cerințele sistemului, precum și de opțiunile individuale. Formarea profesională continuă a cadrelor didactice și de conducere se realizează, de regulă, în instituțiile de învățământ superior sau în alte instituții abilitate. În prezent, din 27 408 cadre didactice care dețin grad didactic, 1319 dețin gradul didactic superior, 5920 dețin gradul didactic I, iar 7087 activează fără grad didactic. În anul de studii 2012-2013, în cele 13 centre de formare/ dezvoltare profesională continuă, și-au perfecționat competențele profesionale 6256 de cadre didactice și de conducere.

Atestarea cadrelor didactice/ de conducere constituie actualmente un factor important pentru avansarea profesională în cariera didactică, dar mecanismul de realizare al acesteia este unul depășit. Este nevoie de un sistem de evaluare modern, axat pe performanțe, care va asigura obiectivitatea evaluării și modernizarea sistemului de evaluare a cadrelor didactice/ de conducere, având ca fundament tendința de îmbunătățire a calității acestui proces prin sistemul de operare a creditelor profesionale, care vor contribui la transparență și obiectivitate în conferirea și confirmarea gradelor didactice, după principiul inteligență și profesionalism.

Dezinteresul pentru profesia de pedagog a diminuat calitatea candidaților la specialitățile pedagogice. În învățământul profesional, cadrele la disciplinele de specialitate, în mod frecvent, nu dispun de calificarea necesară. Lipsește mecanismul de recrutare, motivare a cadrelor didactice și este inefficientă practica de atestare, dezvoltare și măsurare a performanțelor cadrelor didactice și științifice.

Deseori, cadrele didactice nu dispun de o calificare adecvată. Astfel, în educația preșcolară, 47,6% din cadrele didactice au studii medii de specialitate, ponderea cadrelor cu studii superioare în învățământul secundar general este de 87,1%, în învățământul mediu de specialitate, respectiv, 90%. În instituțiile de învățământ superior, personalul didactic cu grad științific constituie 2,7 mii de persoane, sau 44,2%, ceea ce este sub nivelul standardului de 45%.

În ultimii 3 ani se înregistrează o creștere a numărului de cadre didactice cu studii secundare profesionale. De menționat că personalul care predă în ateliere, în mare parte, nu a lucrat niciodată în condiții reale de producție. Vârsta medie a profesorilor și a maștrilor-instruciori în învățământul secundar profesional este de 52 de ani. Un șir de rapoarte relatează că, în ultimii 10 ani, majoritatea cadrelor didactice nu a participat la activități de formare profesională continuă¹⁹.

În condițiile autonomiei financiare s-a reconceptualizat rolul managementului instituțional, de la manager de proces către administrator de sistem. Totuși, mecanismul de selectare și responsabilizare a managerilor instituțiilor de

¹⁹ Studiu de referință în contextul „Procesului Torino”, ETF, 25 mai 2010.

Învățământ este deficient și nu-i promovează pe cei mai competenți.

Odată cu implementarea reformei structurale în educație s-a schimbat și profilul managerului instituției de învățământ. Managerului instituției, pe lângă sarcina de asigurare a calității procesului de instruire, i-a revenit responsabilitatea managementului resurselor umane, în calitate sa de angajator și ordonator secundar de buget, cu noi atribuții în planificarea strategică și bugetară. Deși reforma structurală a vizat în special învățământul general, constatarea este valabilă pentru toate instituțiile de stat de învățământ preuniversitar, secundar profesional și mediu de specialitate. În condițiile în care instituțiile de învățământ devin persoane juridice cu dreptul de a gestiona resursele umane și financiare, mecanismul de selectare a directorilor devine unul esențial.

Practicile vicioase, dinainte de anul 2010, de numire a directorilor de instituții de învățământ prin ordin, fără concurs, pentru o perioadă nedeterminată, nu au încurajat competiția și promovarea celor mai buni manageri în sector. În momentul de față, din numărul total de 582 de instituții de învățământ (licee, instituții rezidențiale, școli profesionale și colegii), 170 de conducători, sau 29,2%, au fost numiți pe o perioadă nedeterminată. Această stare de lucruri are drept consecință și lipsa unui sistem de responsabilitate a managerilor bazat pe rezultate. Astfel, în paralel cu instituirea unui mecanism transparent și imparțial de selectare a managerilor instituțiilor de învățământ, devine iminentă necesitatea modificării cadrului legal pentru organizarea concursurilor în cazul managerilor numiți pentru o perioadă nedeterminată.

Lipsa mecanismelor interne și externe de asigurare a calității convergente cu standardele europene (ESG) determină credibilitatea joasă a studiilor, blocajele în cadrul mobilității academice și profesionale și dezvoltarea inertă a învățământului superior.

În sistemul educațional, cultura calității este relativ joasă. Lipsa instituțiilor și mecanismelor eficiente de evaluare, monitorizare și raportare, precum și competențele insuficiente în domeniul managementului calității la toate nivelurile sistemului educațional, explică calitatea scăzută și slaba relevanță a studiilor.

Majoritatea universităților au instituit propriile sisteme de management intern al calității. Există însă mai multe probleme în sistemele instituționale de management al calității, precum insuficiența competențelor în domeniul managementului calității la persoanele implicate în asigurarea calității în ÎIS; insuficiența orientării către beneficiar în abordarea asigurării calității; mentalități, atitudini și comportamente reactive în locul celor proactive; comunicarea inefficientă cu partenerii interni și externi; resurse financiare reduse pentru investiții în echipamente de laborator, tehnologia informației și echipamente multimedia; insuficiența programelor și proiectelor de finanțare naționale pentru asigurarea calității în educație.

TIC ÎN EDUCAȚIE

Familiarizarea elevilor cu TIC este limitată de rata scăzută de acoperire cu calculatoare și de utilizarea lor târzie. Aplicarea limitată a metodelor și

dispozitivelor interactive TIC în scopuri didactice și de management nu permite atingerea obiectivelor de calitate, incluziune și eficiență, care i-ar pregăti pe tineri pentru cerințele pieței muncii și pentru o viață socioeconomică satisfăcătoare.

Familiarizarea elevilor cu TIC este limitată de rata scăzută de acoperire cu calculatoare și de utilizarea lor târzie. În anul de studii 2012-2013, în sistemul educațional existau circa 25 701 computere. Avem nu doar o rată scăzută de acoperire cu calculatoare: 20 elevi/ studenți la un calculator în comparație cu maximum 3 copii la un calculator în UE, dar și o uzură înaltă, jumătate din calculatoare fiind depășite moral. Aproximativ 40% dintre acestea sînt de generație veche. Mai mult, elevii sînt familiarizați cu TIC prin intermediul disciplinei școlare Informatica, care este predată obligatoriu începînd cu clasa a VII-a. Totuși, în majoritatea covârșitoare a statelor membre UE, predarea TIC sub o formă sau alta începe din ciclul primar.

Metodele și dispozitivele interactive TIC nu sînt utilizate la scară largă în predarea disciplinelor. Doar 4052 de computere sînt utilizate în scopuri didactice. Pentru a integra TIC mai profund în procesul de studii, circa 140 de școli au fost dotate cu softuri specializate pentru disciplinele de bază, însă acestea sînt utilizate în proporție diferită din cauza motivației scăzute și a instruirii insuficiente a cadrelor didactice în domeniu.

Din totalul de 1400 de cadre didactice care predau Informatica în învățămîntul general, 50% au studii în domeniul științelor reale și doar 36% au studii nemijlocit în domeniul predării informaticii. Majoritatea cadrelor didactice nu participă la activități de formare continuă și deseori nu au acces la curriculumul adaptat în domeniul informaticii. Curriculumul pentru clasele VII-IX nu corespunde rigorilor europene. Gradul de dificultate a materiei predate nediscriminatoriu este cu mult peste cerințele specificate atît de către UNESCO, cît și de Boardul Școlilor Europene.

Comunicarea la nivel de management școlar este dominată de metode clasice – adunări, scrisori pe suport de hîrtie etc. Utilizarea TIC în managementul instituțiilor școlare ar permite eficientizarea timpului și micșorarea cheltuielilor. Totodată, ar permite transparentizarea procesului educațional și disciplinarea profesorilor prin crearea registrelor electronice, dezvoltarea și plasarea conținuturilor digitale și a temelor pentru acasă în format electronic pentru vizualizarea de către elevi și părinți, ar servi în comunitate drept exemplu pentru utilizarea eficientă a resurselor TIC.

IV. VIZIUNE STRATEGICĂ

CONTEXTUL EUROPEAN

Abordarea educației la nivel european atestă că educația de toate nivelurile reprezintă un pilon fundamental al succesului european. Mai mult, într-o lume în continuă schimbare, învățarea pe tot parcursul vieții devine din ce în ce mai mult o necesitate și o prioritate – este cheia pentru angajabilitate, pentru succesul economic și permite cetățenilor să participe deplin la viața socială. În acest context și în condițiile în care fiecare stat membru al UE este responsabil de sistemul propriu de educație, politicile la nivelul Uniunii sînt proiectate să sprijine acțiunile naționale și să contribuie la abordarea la nivelul Uniunii a provocărilor comune, generale, cum ar fi: îmbătrînirea societăților, deficitul de calificări pe piața forței de muncă și competiția globală. Obiectivele strategice pe termen lung ale politicilor educaționale la nivel european sînt:

- punerea în practică a învățării pe tot parcursul vieții și a mobilității;
- creșterea calității și eficienței proceselor de educație și învățare;
- promovarea echității, coeziunii sociale și cetățeniei active;
- stimularea creativității și inovării, inclusiv a spiritului antreprenorial, la toate nivelurile sistemului educațional.

Într-o societate bazată pe cunoaștere, competențele-cheie sub formă de cunoștințe, abilități și atitudini adecvate fiecărui context au un rol fundamental în cazul fiecărui individ. Acestea asigură un plus de valoare pentru piața muncii, coeziunea socială și cetățenia activă, oferind flexibilitate și adaptabilitate, satisfacție și motivație. Întrucît toți cetățenii ar trebui să le dobîndească, Parlamentul European și Consiliul UE au adoptat o recomandare privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, care propune un instrument de referință pentru țările UE, pentru a asigura integrarea deplină a acestor competențe-cheie în cadrul strategiilor și politicilor țărilor respective, în special în contextul învățării pe tot parcursul vieții. În contextul viziunii de integrare europeană a Republicii Moldova, cadrul european al competențelor-cheie trebuie, de asemenea, integrat în strategiile și politicile țării.

Tabelul 6. *Competențe-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*

Cadrul de competențe-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții

Acest cadru definește opt competențe-cheie și descrie cunoștințele, abilitățile și atitudinile esențiale legate de fiecare dintre acestea. Aceste competențe-cheie sînt:

- **comunicarea în limba maternă**, care reprezintă capacitatea de a exprima și a interpreta concepte, gînduri, sentimente, fapte și opinii, atît în formă orală, cît și în formă scrisă (ascultare, vorbire, citire și scriere) și de a interacționa lingvistic într-un mod adecvat și creativ într-o serie completă de contexte culturale și sociale;
- **comunicarea în limbi străine**, care, pe lîngă dimensiunea principală a abilităților de comunicare în limba maternă, implică și abilitățile de mediere și înțelegere interculturală. Nivelul de cunoștințe depinde de mai mulți factori și de capacitatea de ascultare, vorbire, citire și scriere;
- **competența matematică și competențele de bază privind știința și tehnologia.** Competența matematică este capacitatea de a dezvolta și a aplica gîndirea

matematică la rezolvarea diferitor probleme în situații cotidiene, accentul punându-se pe proces, activitate și cunoștințe. Competențele de bază privind știința și tehnologia se referă la stăpânirea, utilizarea și aplicarea cunoștințelor și a metodologiilor de explicare a lumii înconjurătoare. Acestea implică o înțelegere a schimbărilor cauzate de activitatea umană și a responsabilității fiecărui individ în calitate de cetățean;

- **competența digitală** implică utilizarea cu încredere și în mod critic a tehnologiei din societatea informațională (TSI) și deci abilitățile de bază privind tehnologia informației și comunicării (TIC);
- **capacitatea de a învăța procesul de învățare** este legată de învățare, de abilitatea omului de a-și urmări și organiza propria învățare, fie individual, fie în grupuri, conform nevoilor proprii, precum și de conștientizarea metodelor și a oportunităților;
- **competențe sociale și civice.** Competențele sociale se referă la competențele personale, interpersonale și interculturale și la toate formele de comportament care îi permit fiecărei persoane să participe în mod eficient și constructiv la viața socială și profesională. Aceste competențe sînt legate de bunăstarea personală și socială. Este esențială înțelegerea codurilor de conduită și a obiceiurilor din diferite medii în care activează persoanele. Competențele civice, în special cunoașterea conceptelor și a structurilor sociale și politice (democrație, justiție, egalitate, cetățenie și drepturi civile), fac posibilă participarea activă și democratică a oamenilor;
- **simțul inițiativei și al antreprenoriatului** reprezintă capacitatea de a transforma ideile în acțiune. Acest simț presupune creativitate, inovație și asumarea unor riscuri, precum și capacitatea de a planifica și a gestiona proiectele în vederea atingerii obiectivelor. Persoana este conștientă de contextul propriei sale activități și este capabilă să valorifice oportunitățile apărute. Acesta este fundamentul pentru achiziția unor abilități și cunoștințe mai specializate, de care au nevoie cei care instituie sau contribuie la o activitate socială sau comercială. Acest lucru ar trebui să includă conștientizarea valorilor etice și promovarea bunei guvernări;
- **conștiința și expresia culturală**, care implică aprecierea importanței expresiei culturale a ideilor, a experiențelor și a emoțiilor printr-o serie de canale (muzică, teatru, literatură și arte vizuale).

Toate aceste competențe-cheie sînt interdependente, iar accentul se pune, în fiecare caz, pe gîndirea critică, creativitate, inițiativă, rezolvarea problemelor, evaluarea riscurilor, luarea deciziilor și gestionarea constructivă a sentimentelor.

VIZIUNEA STRATEGICĂ „MOLDOVA 2020”

Strategia națională „Moldova 2020” are ca primă prioritate sectorul educațional, vizînd „Racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă, în scopul sporirii productivității forței de muncă și al majorării ratei de ocupare în economie”.

Studii relevante pentru carieră

Corelarea dintre cererea pieței forței de muncă și oferta educațională va avea un impact considerabil asupra dezvoltării economice. Modernizarea sistemului de formare profesională

și perfecționarea mecanismelor de formare continuă a forței de muncă vor permite cetățenilor să se adapteze la noile condiții de pe piața muncii. Parteneriatul dintre sistemul educațional și piața muncii va conduce la generarea unei oferte educaționale care să corespundă cantitativ, calitativ și structural cererii de forță de muncă. Aceasta, la rândul său, va contribui la reducerea ratei șomajului și a fluxului de cetățeni care pleacă peste hotare, precum și a ratei populației expuse riscului sărăciei sau excluziunii sociale.

Politica în domeniul educației va fi orientată spre asigurarea **calității studiilor**.

VIZIUNEA STRATEGICĂ „EDUCAȚIA 2020”

Sistemul de educație al Republicii Moldova în 2020 este accesibil tuturor cetățenilor, oferă educație de calitate, relevantă pentru societate și economie, în condiții de eficiență economică.

Viziunea strategică include următoarele componente ale sistemului de educație:

- **Beneficiari** ai sistemului educațional care demonstrează competențe necesare pentru creștere și dezvoltare personală, socială și profesională pe parcursul întregii vieți.
- **Proces educațional** axat pe necesitățile educaționale ale celor ce învață și un **curriculum relevant**, racordat la cererea pieței muncii.
- **Sistem de evaluare** echitabil, axat pe măsurarea competențelor relevante pentru viața individului și pentru piața muncii.
- **Cadre didactice** recompensate în funcție de performanța profesională, capabile să proiecteze activități de învățare axate pe necesitățile educaționale individuale ale beneficiarilor.
- **Cadre manageriale** profesioniste, capabile să gestioneze eficient instituțiile educaționale.
- **O rețea de instituții** educaționale dimensionată eficient, în conformitate cu tendințele demografice și sociale și corespunzătoare calitativ standardelor actuale.
- **Infrastructură și un mediu educațional** prietenos celui ce învață.
- **Un cadru instituțional** modern, flexibil și funcțional care contribuie la asigurarea calității educației.
- **Parteneriate academice și sociale** durabile, axate pe beneficii comune pe termen lung.

V. DIRECȚII STRATEGICE, ACȚIUNI PRIORITARE ȘI REZULTATE SCONTATE

ACCES LA EDUCAȚIE ȘI ȘANSE EGALE

DIRECȚIE STRATEGICĂ 1: SPORIREA ACCESULUI ȘI A GRADULUI DE PARTICIPARE LA EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ PE PARCURSUL ÎNTREGII VIEȚI

Decizia de înrolare în procesele educaționale și de formare profesională este, în general, considerată ca fiind determinată fundamental de o multitudine de factori, inclusiv cei de natură socioeconomică, precum și de gradul de participare anterioară la procese educaționale, începând chiar cu educația timpurie. Analizele efectuate arată că impedimentele care stau în calea implicării indivizilor în educație sînt diverse, nu se exclud, ba chiar se pot amplifica reciproc, intensificînd descurajarea indivizilor și a familiilor acestora de a participa la procese educaționale la toate nivelurile. Natura transversală a acestor bariere a stat la baza stabilirii următoarelor obiective specifice, menite să crească gradul de participare și accesul la educație pe parcursul întregii vieți.

Obiectiv specific 1.1. Extinderea accesului la educația timpurie de calitate, astfel încît să fie asigurată sporirea ratei de includere în educația preșcolară a copiilor de 3-6 ani de la 82%, în 2012, pînă la 95%, în 2020, și a copiilor de 6-7 ani – de la 92%, în 2012, pînă la 98%, în 2020.

Acțiuni prioritare:

- 1.1.1. Perfecționarea cadrului de politici privind educația timpurie pentru toți copiii și a accesului echitabil la servicii de calitate la nivel național, local, instituțional și al familiei.
- 1.1.2. Dezvoltarea și modernizarea rețelei de instituții pentru asigurarea accesului tuturor copiilor la educația de calitate prin renovarea și construcția instituțiilor preșcolare în funcție de necesitățile locale.
- 1.1.3. Diversificarea serviciilor de educație timpurie pentru a răspunde mai bine necesităților individuale ale copilului și celor locale.
- 1.1.4. Abordarea sistemică a serviciilor de educație timpurie prin promovarea colaborării dintre educație, ocrotirea sănătății și asistența socială prin oferirea de servicii integrate.
- 1.1.5. Sprijinirea comunităților dezavantajate/ instituțiilor/ familiilor pentru asigurarea accesului la programe de educație timpurie.

Obiectiv specific 1.2. Asigurarea accesului la învățămîntul general obligatoriu de 12 ani (liceu sau studii secundar profesionale), astfel încît, pînă în anul 2020, rata de includere a persoanelor de pînă la 19 ani să fie de 90%.

Acțiuni prioritare:

- 1.2.1. Elaborarea și implementarea măsurilor de prevenire și diminuare a abandonului școlar.
- 1.2.2. Implementarea de programe de responsabilizare a familiei, administrației publice locale, comunității, instituțiilor de învățămînt privind asigurarea accesului tuturor copiilor/ elevilor la educație de calitate.
- 1.2.3. Extinderea ofertei de servicii psihopedagogice și de consiliere în carieră.

- 1.2.4. Promovarea și implementarea unui proces educațional care asigură formarea competențelor necesare pentru afirmare și creștere personală, socială și profesională.
- 1.2.5. Crearea unui sistem de monitorizare a înrolării.
- 1.2.6. Diversificarea activităților extracurriculare.

Obiectiv specific 1.3. Sporirea atractivității și facilitarea accesului la învățământul vocațional/ tehnic, astfel încât ponderea elevilor care se orientează către aceste forme de învățământ să crească cu 10% pînă în 2020.

Acțiuni prioritare:

- 1.3.1. Proiectarea și modernizarea rețelei de instituții vocațional-tehnice în funcție de dezvoltarea socioeconomică a regiunilor.
- 1.3.2. Elaborarea unui cadru normativ care să stimuleze implicarea agenților economici în formarea inițială și continuă a specialiștilor, în profesii și meserii importante pentru dezvoltarea economiei naționale.
- 1.3.3. Asigurarea unei infrastructuri adecvate pentru noul demers educațional.
- 1.3.4. Asigurarea mobilității transversale a beneficiarilor de programe de formare profesională între diferite niveluri educaționale și calificări.
- 1.3.5. Crearea de programe pentru motivarea angajaților fără calificare profesională să facă studii de nivel secundar și mediu de specialitate.
- 1.3.6. Dezvoltarea instrumentelor de recunoaștere a calificărilor obținute în cadrul studiilor formale și nonformale.
- 1.3.7. Reconceptualizarea modelelor de orientare și ghidare în cariera profesională a elevilor din învățământul general și vocațional/ tehnic.
- 1.3.8. Asigurarea corelării politicilor VET cu alte politici sectoriale.

Obiectiv specific 1.4. Creșterea participării la studii superioare în domeniile importante pentru dezvoltarea social-economică a țării, astfel încât ponderea absolvenților de studii superioare în rîndul populației cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani să ajungă la 20% pînă în 2020.

Acțiuni prioritare:

- 1.4.1. Asigurarea cadrului legislativ în vederea consolidării corelației dintre nivelul de calificare și competențele solicitate de piața muncii.
- 1.4.2. Fundamentarea, elaborarea și implementarea sistemului de credite și a unor stimulente financiare pentru creșterea accesului la studii.
- 1.4.3. Dezvoltarea cadrului normativ și promovarea formelor alternative de învățământ (la distanță, mixte).
- 1.4.4. Promovarea dimensiunii sociale pentru asigurarea accesului persoanelor cu cerințe educaționale speciale și al celor din categorii defavorizate.

Obiectiv specific 1.5. Extinderea și diversificarea sistemului de învățare pe tot parcursul vieții, astfel încât, pînă în 2020, 10% din populația adultă (25-64 ani) să fi participat la programe de instruire.

Acțiuni prioritare:

- 1.5.1. Dezvoltarea cadrului normativ privind educația adulților în context european.
- 1.5.2. Dezvoltarea mecanismelor de finanțare a sistemului de învățământ pentru adulți.

1.5.3. Facilitarea dezvoltării programelor de formare pe parcursul întregii vieți, cu prioritate pentru dezvoltarea competențelor-cheie: digitale, antreprenoriale, lingvistice și alte competențe noi solicitate de piața muncii.

1.5.4. Crearea unui sistem informațional cu privire la ofertele de formare pe parcursul întregii vieți.

1.5.5. Dezvoltarea instrumentelor de recunoaștere a studiilor formale și nonformale în cadrul programelor de învățare pe parcursul întregii vieți și implementarea instrumentului de credite transferabile.

Obiectiv specific 1.6. Promovarea și asigurarea educației incluzive la nivel de sistem educațional, astfel încât să se realizeze o creștere anuală cu cel puțin 10% a accesului copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES) la educația incluzivă.

Acțiuni prioritare:

1.6.1. Armonizarea cadrului normativ național de dezvoltare a educației incluzive cu politicile și normele internaționale în domeniu, în vederea asigurării accesului la o educație de calitate pentru fiecare copil, tânăr sau adult, inclusiv pentru persoanele cu cerințe educaționale speciale.

1.6.2. Promovarea la nivel de familie, administrație publică locală, comunități, instituții de învățământ a rolului educației incluzive în asigurarea șanselor egale la educație de calitate pentru toți copiii.

1.6.3. Implementarea Programului național și planului de acțiuni pentru dezvoltarea educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020.

1.6.4. Asigurarea infrastructurii și a condițiilor materiale propice pentru o educație incluzivă în instituțiile de învățământ din țară.

Obiectiv specific 1.7. Reintegrarea socioeducațională a copiilor aflați în instituțiile de tip rezidențial, care să ducă la reducerea numărului de copii aflați în aceste instituții cu 25%, către anul 2015, și cu 50%, pînă în anul 2020, și la transformarea, către anul 2015, a cel puțin 20%, iar către anul 2020 – a cel puțin 25% din instituțiile de învățământ de tip rezidențial în instituții de învățământ general.

Acțiuni prioritare:

1.7.1. Reorganizarea sistemului de instituții de tip rezidențial pentru educația și îngrijirea copiilor cu cerințe educaționale speciale.

1.7.2. Instituirea/ reorganizarea structurilor, formelor, unităților de personal etc., pentru asigurarea asistenței psihopedagogice necesare dezvoltării copilului cu cerințe educative speciale (servicii, centre, cadru didactic de sprijin, psiholog, asistent social etc.).

1.7.3. Redirecționarea resurselor financiare de la instituțiile de tip rezidențial reorganizate spre dezvoltarea serviciilor sociale și educaționale alternative.

Obiectiv specific 1.8. Asigurarea condițiilor și implementarea acțiunilor în vederea reducerii abandonului școlar în învățământul primar și secundar general cu cel puțin 10% anual.

Acțiuni prioritare:

1.8.1. Elaborarea și implementarea Programului național și planului de acțiuni pentru combaterea abandonului școlar în învățământul primar și secundar general.

1.8.2. Elaborarea și promovarea instrumentelor intersectoriale de prevenire și reducere a abandonului școlar.

1.8.3. Organizarea campaniilor de informare și conștientizare pentru părinți (inclusiv de etnie romă) despre necesitatea școlarizării și încadrării copiilor în învățământul obligatoriu și despre necesitatea continuării studiilor.

1.8.4. Îmbunătățirea sistemelor de monitorizare privind frecventarea școlii și reușita școlară.

Obiectiv specific 1.9. Asigurarea condițiilor favorabile integrării sociolingvistice a reprezentanților minorităților etnice și a persoanelor migrante.

Acțiuni prioritare:

1.9.1. Elaborarea și implementarea Programului național și planului de acțiuni pentru sporirea calității procesului de învățare a limbii române în instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale.

1.9.2. Modernizarea procesului de predare a limbii și literaturii române în școlile cu instruire în limbile minorităților naționale prin racordarea la prevederile Cadrului European de Referință pentru Limbi.

1.9.3. Sprijinirea integrării sociolingvistice a elevilor alolingvi prin extinderea numărului de discipline școlare studiate în limba română.

1.9.4. Elaborarea și implementarea unui program și plan de acțiuni pentru realizarea educației interculturale în sistemul de învățământ.

1.9.5. Asigurarea calității predării limbii române pentru străini prin monitorizarea, evaluarea și îmbunătățirea procesului de implementare a Metodologiei cursurilor de studiere a limbii române pentru străini.

Obiectiv specific 1.10. Dezvoltarea sistemului de consiliere și proiectare a carierei pe parcursul întregii vieți.

Acțiuni prioritare:

1.10.1. Elaborarea concepției și implementarea serviciilor de consiliere și proiectare a carierei ca parte integrantă a serviciilor publice de educație.

1.10.2. Asigurarea consilierii și a proiectării carierei la nivel de învățământ general, formare inițială și formare continuă.

1.10.3. Sprijinirea dezvoltării unei rețele de instituții specializate în acordarea serviciilor de ghidare și proiectare a carierei pe parcursul întregii vieți.

STUDII RELEVANTE PENTRU ECONOMIE ȘI SOCIETATE

DIRECȚIE STRATEGICĂ 2: ASIGURAREA RELEVANȚEI STUDIILOR PENTRU VIAȚĂ, CETĂȚENIE ACTIVĂ ȘI SUCCES ÎN CARIERĂ

Competitivitatea economică a unei țări depinde în mod esențial de nivelul de pregătire a propriei forțe de muncă, care, la rândul ei, depinde de calitatea sistemului de educație și pregătire profesională al țării respective. Educația este, în general, percepută drept instrumentul crucial de creștere a competitivității economice și a calității vieții. Analiza efectuată pe sistemul educațional din Republica Moldova a arătat că pe piața muncii se atestă un dezechilibru substanțial între cerere și ofertă, precum și un deficit de forță de muncă calificată, și că sistemul educațional nu oferă calificări relevante. De asemenea, lipsa Cadrului Național al Calificărilor, a Nomenclatoarelor de formare profesională actualizate și a

standardelor ocupaționale este un impediment major în asigurarea setului de competențe solicitat de piața muncii și, în pofida deficitului forței de muncă calificată, nu există mecanisme de recunoaștere a abilităților, experienței și calificărilor obținute prin învățare în contexte nonformale și informale. În aceste condiții se propun acțiuni determinate, cu următoarele obiective specifice.

Obiectiv specific 2.1. Ajustarea conținutului pentru educația timpurie la metodele moderne pentru o pregătire mai bună pentru lumea de mâine.

Acțiuni prioritare:

2.1.1. Modernizarea curriculumului pentru educație timpurie în concordanță cu standardele de dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani.

2.1.2. Abilitarea cadrelor didactice pentru aplicarea eficientă și corectă a standardelor de dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani.

2.1.3. Aplicarea standardelor profesionale ale cadrului didactic din educația timpurie în procesul de evaluare a performanței.

2.1.4. Promovarea programelor de educație preșcolară capabile să satisfacă necesitățile cognitive, afective, sociale și fizice ale tuturor copiilor.

2.1.5. Evaluarea impactului curriculumului, implementarea instrumentelor de evaluare a gradului de pregătire pentru școală.

2.1.6. Monitorizarea nivelului de dezvoltare a copiilor de vîrstă timpurie pe baza standardelor de dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani.

Obiectiv specific 2.2. Asigurarea relevanței studiilor în învățămîntul primar și secundar general.

Acțiuni prioritare:

2.2.1. Perfecționarea cadrului normativ pentru proiectarea și actualizarea de curricula preuniversitare și crearea Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare în Învățămîntul Preuniversitar.

2.2.2. Dezvoltarea unor curricula pentru învățămîntul preuniversitar din perspectiva relevanței competențelor necesare pentru viață (competențe digitale, abilități de comunicare eficientă în limba română și cel puțin două limbi moderne, negociere, lucru în echipă, luarea deciziilor, rezolvarea în comun a problemelor, abilități de gîndire critică, stimularea creativității și a inovării, abilități de cercetare, gestionarea propriului proces de învățare, managementul informației, educația pentru mediu, educația antreprenorială etc.) și a centrării pe elev.

2.2.3. Promovarea curriculumului la decizia școlii (CDS), a cross-curriculumului și abilitarea cadrelor didactice în proiectarea CDS.

2.2.4. Îmbunătățirea mecanismelor de elaborare și editare prin concurs a manualelor și materialelor didactice.

2.2.5. Elaborarea cadrului normativ pentru dezvoltarea și utilizarea conținuturilor și instrumentelor didactice și de evaluare digitale.

2.2.6. Elaborarea standardelor de evaluare a elevilor în învățămîntul preuniversitar.

2.2.7. Elaborarea cadrului general și a regulamentelor specifice pentru validarea și recunoașterea rezultatelor învățării dobîndite în contexte nonformale și informale.

Obiectiv specific 2.3. Asigurarea științifică, curriculară și metodologică a învățămîntului vocațional/ tehnic, în conformitate cu Cadrul Național al Calificărilor, pînă în 2020.

Acțiuni prioritare:

- 2.3.1. Elaborarea mecanismului de evaluare a competențelor pe piața muncii și consolidarea competențelor de proiectare curriculară.
- 2.3.2. Revizuirea cadrului normativ cu privire la proiectarea curriculară și dezvoltarea competențelor cadrelor didactice în materie de proiectare curriculară.
- 2.3.3. Modernizarea curriculumului din învățământul vocațional/ tehnic în conformitate cu necesitățile pieței muncii.
- 2.3.4. Elaborarea și implementarea Sistemului de Credite de Studii Transferabile în învățământul vocațional-tehnic postsecundar.
- 2.3.5. Perfecționarea metodologiei de evaluare a finalităților educaționale.
- 2.3.6. Introducerea evaluării externe la absolvirea învățământului vocațional/ tehnic.
- 2.3.7. Crearea condițiilor de implementare a învățământului dual cu implicarea efectivă a agenților economici.
- 2.3.8. Reconsiderarea stagiilor de practică pentru sporirea calității formării profesionale inițiale.
- 2.3.9. Actualizarea nomenclatorului de meserii și a nomenclatorului specialităților (specialități mixte), în conformitate cu necesitățile economice ale țării și cu standardele europene (Eurostat).
- 2.3.10. Elaborarea și implementarea Cadrului Național al Calificărilor pentru învățământul vocațional/ tehnic.

Obiectiv specific 2.4. Modernizarea curriculumului universitar din perspectiva centrării pe competențe, pe cel ce învață și pe necesitățile mediului economic.

Acțiuni prioritare:

- 2.4.1. Schimbarea paradigmei curriculumului universitar, în corespundere cu noile tendințe și concepte curriculare: centrare pe tematica cross-curriculară, centrare pe competențe, centrare pe cel ce învață.
- 2.4.2. Implicarea mediului de afaceri în procesul de dezvoltare curriculară și a Cadrului Național al Calificărilor.
- 2.4.3. Fundamentarea și promovarea unui management curricular la nivel național, local și instituțional.
- 2.4.4. Modernizarea curriculumului universitar din perspectiva tehnologiilor didactice moderne, inclusiv a celor informaționale și comunicaționale, a centrării pe student, a formării de competențe necesare pentru calificare profesională.
- 2.4.5. Corelarea curriculumului universitar cu Cadrul Național al Calificărilor.
- 2.4.6. Formarea competențelor pentru provocările societății prin promovarea programelor disciplinare și transdisciplinare.

Obiectiv specific 2.5. Promovarea cercetării ca instrument de formare profesională avansată și vector de susținere a performanței și calității în învățământul superior.

Acțiuni prioritare:

- 2.5.1. Impunerea performanței în cercetare drept criteriu de evaluare și promovare a calității programelor de formare profesională și a personalului din învățământul superior.
- 2.5.2. Elaborarea standardelor de performanță în cercetare necesare pentru obținerea titlurilor științifice.

- 2.5.3. Susținerea finanțării distincte a programelor de doctorat.
- 2.5.4. Instituirea de mecanisme de atragere a tinerilor cu performanțe în cercetare către cariera universitară.
- 2.5.5. Instituirea de mecanisme transparente și competitive de susținere financiară a cercetării cadrelor didactice universitare cu performanțe dovedite în activitate.

RESURSE UMANE CALIFICATE, MANAGEMENT EFICIENT ȘI ASIGURAREA CALITĂȚII

DIRECȚIE STRATEGICĂ 3: DEZVOLTAREA, SPRIJINIREA ȘI MOTIVAREA CADRELOR DIDACTICE PENTRU ASIGURAREA EDUCAȚIEI DE CALITATE

Resursele umane sînt factorul-cheie al oricărui sistem performant de educație. Acestea pot compromite totul sau pot constitui un real promotor al măsurilor de reformă. Analiza efectuată pentru elaborarea prezentei strategii a scos în evidență cîteva aspecte cu impact major asupra performanței sistemului de educație. Competențele profesionale ale cadrelor didactice și dezvoltarea acestora nu sînt racordate la schimbările din sistemul educațional. Se constată lipsa unui sistem echitabil de retribuire a muncii în sistemul educațional, gradul scăzut de competență a cadrelor. Discriminarea educatorilor în raport cu alte cadre didactice generează probleme, atît la nivel de proces, cît și la nivel de rezultate. Programele de formare continuă nu sînt centrate pe necesitățile cadrelor didactice. Instituțiile prestatoare de servicii de formare continuă au nevoie de modernizarea procesului de instruire și de evaluare a nevoilor de formare reale, axate pe formarea de competențe profesionale necesare asigurării unui proces educațional de calitate. În încercarea de remediere a acestor deficiențe se propun acțiuni ferme, cu următoarele obiective specifice.

Obiectiv specific 3.1. Sporirea atractivității profesiei de pedagog și atragerea și menținerea cadrelor performante în sistem, astfel încît vîrsta medie a cadrelor didactice în sistemul de învățămînt să scadă cu 3 ani pînă în 2020, salariul de debut în activitatea didactică să fie la nivelul salariului mediu pe economie și rata abandonului timpuriu al activității didactice să se diminueze cu 10%.

Acțiuni prioritare:

- 3.1.1. Ameliorarea și promovarea imaginii și statutului pedagogului prin campanii în mass-media.
- 3.1.2. Monitorizarea, ameliorarea și susținerea motivației cadrelor didactice prin corelarea salarizării cu performanța profesională.
- 3.1.3. Elaborarea și implementarea unui sistem eficient și transparent de promovare în carieră a cadrelor didactice bazat pe rezultate și performanțe profesionale.
- 3.1.4. Depolitizarea procesului de recrutare și promovare în carieră a cadrelor didactice.
- 3.1.5. Sporirea competitivității salariului pedagogilor și asigurarea salariului mediu la nivelul de 1,31 din PIB per locuitor²⁰.
- 3.1.6. Diminuarea perioadei necesare pentru atingerea nivelului maxim al salariului de funcție.
- 3.1.7. Diversificarea opțiunilor/ traseelor pentru promovare în cariera didactică și pentru creșterea salariului.

²⁰ Nivelul salariului mediu pe sistemul de învățămînt al țărilor OECD.

3.1.8. Perfecționarea sistemului de salarizare a cadrelor administrative și tehnice din învățământ în vederea considerării noilor funcții instituționale, a motivării pentru performanțe și a considerării capacității instituției.

3.1.9. Acordarea unei compensații anuale cadrelor didactice pentru procurarea de suporturi didactice și a altor materiale necesare în activitatea didactică.

3.1.10. Elaborarea unui cadru normativ care să permită flexibilitate și accesibilitate pentru intrarea și revenirea în cariera didactică.

3.1.11. Diversificarea facilităților pentru cadrele didactice tinere care se angajează la instituțiile de învățământ din localitățile rurale.

3.1.12. Revizuirea normării activității didactice pe niveluri ale sistemului educațional în vederea raționalizării acesteia pe ansamblul sistemului educațional, a considerării timpului de pregătire pentru activitatea didactică și a diminuării normei la început de carieră.

3.1.13. Instituirea unui sistem de beneficii sociale pentru cadrele didactice.

Obiectiv specific 3.2. Asigurarea unui echilibru cantitativ și structural al ofertei și cererii de cadre didactice pentru toate nivelurile sistemului educațional, astfel încât procesul de studii în toate instituțiile sistemului să fie asigurat integral cu cadre didactice calificate pe discipline.

Acțiuni prioritare:

3.2.1. Instituirea și menținerea unui registru național al cadrelor didactice pe niveluri și discipline.

3.2.2. Deschiderea accesului persoanelor cu experiență profesională din afara sistemului educațional pentru angajare în învățământul vocațional/ tehnic și superior.

3.2.3. Promovarea mobilității academice și profesionale a cadrelor didactice și a cercetătorilor.

Obiectiv specific 3.3. Reconceptualizarea formării inițiale a cadrelor didactice prin dezvoltarea competențelor acestora, necesare pentru realizarea noului parcurs educațional caracteristic unui mediu complex, a unei societăți globale a cunoașterii și în continuă schimbare.

Acțiuni prioritare:

3.3.1. Consolidarea și modernizarea capacității instituțiilor de învățământ superior care oferă programe de formare a cadrelor didactice.

3.3.2. Dezvoltarea Cadrului Național de Calificare și a standardelor profesionale pentru cadrele didactice, specifice etapelor carierei profesionale și nivelurilor sistemului educațional.

3.3.3. Modernizarea planului-cadru pentru formarea profesională inițială a cadrelor didactice din perspectiva formării competențelor generale și specifice.

3.3.4. Elaborarea și autorizarea unor programe de cercetare, documentare și diseminare a bunelor practici în educație și în formarea profesională.

3.3.5. Instituirea unui mecanism de colectare a feedbackului privind calitatea și efectele politicilor și conținuturilor educaționale.

Obiectiv specific 3.4. Eficientizarea și flexibilizarea sistemului de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale.

Acțiuni prioritare:

3.4.1. Perfecționarea cadrului normativ privind formarea continuă a cadrelor didactice și manageriale.

- 3.4.2. Crearea unei piețe libere a serviciilor de formare continuă în conformitate cu standardele profesionale.
- 3.4.3. Încurajarea creării asociațiilor profesionale ale pedagogilor/ cadrelor didactice;
- 3.4.4. Orientarea sistemului de perfecționare a cadrelor în conformitate cu cererea și necesarul de noi competențe.
- 3.4.5. Dezvoltarea cadrului normativ pentru instituționalizarea mentoratului.
- 3.4.6. Dezvoltarea de programe de formare profesională continuă și la nivel de masterat în management educațional.
- 3.4.7. Dezvoltarea modelelor de formare profesională continuă a maștrilor/ instructorilor din învățământul vocațional/ tehnic din perspectiva principiului „învățare pe parcursul întregii vieți” și a sistemului de credite profesionale cumulative.
- 3.4.8. Crearea sistemului de formare profesională continuă a cadrelor didactice din învățământul superior, centrat pe acumularea de credite profesionale și autoformare.
- 3.4.9. Implementarea creditelor profesionale în raport cu gradul didactic.

Obiectiv specific 3.5. Asigurarea condițiilor pentru creșterea profesională și avansarea în carieră la locul de muncă.

Acțiuni prioritare:

- 3.5.1. Modernizarea sistemului de promovare în carieră a cadrelor didactice pe baza performanțelor profesionale și de cercetare.
- 3.5.2. Dezvoltarea și implementarea mecanismelor de susținere a mobilității cadrelor didactice.
- 3.5.3. Instituirea sistemului de mentorat, care ar putea fi utilizat ca element de bază în sprijinul studenților practicanți și al tinerilor profesori.

DIRECȚIE STRATEGICĂ 4: PROIECTAREA ȘI INSTITUȚIONALIZAREA UNUI SISTEM EFICIENT DE EVALUARE, MONITORIZARE ȘI DE ASIGURARE A CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE

În societatea modernă, politicile educaționale au drept scop să asigure excelența, sub toate aspectele ei, la toate treptele și nivelurile sistemului de educație, prin promovarea mecanismelor de asigurare a calității programelor de studii și a instituțiilor în care acestea sînt oferite. Mecanismele de asigurare a calității au menirea de a oferi beneficiarilor și publicului larg încrederea în faptul că societatea beneficiază de servicii educaționale de calitate, care aduc progres economic și social pentru toți cetățenii plătitori de taxe. Diagnoza sistemului de educație din Republica Moldova a identificat o serie de probleme de sistem. Lipsesc mecanismele interne și externe de asigurare a calității, convergente cu standardele europene, ceea ce determină o slabă credibilitate a studiilor, blocaje în cadrul mobilității academice și profesionale și dezvoltarea inertă a sistemului de învățământ. De asemenea, dezinteresul pentru profesia de pedagog a diminuat calitatea candidaților la specialitățile pedagogice. În învățământul profesional, cadrele la disciplinele de specialitate adesea nu dispun de calificarea necesară. Lipsesc mecanismul de recrutare și motivare a cadrelor didactice, precum și o evaluare continuă și consistentă a performanței profesionale a pedagogilor, iar practica de atestare, dezvoltare și măsurare a performanțelor cadrelor didactice și științifice este inefficientă. În aceste condiții, măsurile avute în vedere sînt subordonate următoarelor obiective specifice.

Obiectiv specific 4.1. Dezvoltarea sistemului național de standarde în educație.

Acțiuni prioritare:

- 4.1.1. Asigurarea implementării standardelor de învățare și dezvoltare pentru copiii de la naștere pînă la 7 ani.
- 4.1.2. Elaborarea și implementarea standardelor și indicatorilor de performanță pentru evaluarea și asigurarea calității în învățămîntul secundar.
- 4.1.3. Elaborarea standardelor și indicatorilor de performanță pentru evaluarea și asigurarea calității în învățămîntul superior și vocațional/ tehnic.
- 4.1.4. Elaborarea cadrului național al calificărilor pentru învățare pe tot parcursul vieții, inclusiv pentru învățămîntul vocațional/ tehnic și superior.
- 4.1.5. Elaborarea unui sistem de evaluare a cadrelor didactice în conformitate cu standardele profesionale.

Obiectiv specific 4.2. Crearea cadrului instituțional pentru asigurarea calității în educație.

Acțiuni prioritare:

- 4.2.1. Asigurarea cadrului normativ de reglementare necesar pentru funcționarea structurilor independente de audit educațional, monitorizare și evaluare externă a calității în învățămîntul general și liceal.
- 4.2.2. Crearea Inspectoratului Școlar de Stat pentru învățămîntul primar și general (inclusiv evaluarea cadrelor).
- 4.2.3. Crearea Agenției de Dezvoltare Curriculară și Evaluare.
- 4.2.4. Crearea Agenției de Asigurare a Calității în Învățămîntul Profesional.

DIRECȚIA STRATEGICĂ 5: ÎMBUNĂTĂȚIREA MANAGEMENTULUI RESURSELOR ÎN EDUCAȚIE

Republica Moldova are una dintre cele mai ridicate cote procentuale din PIB alocate sistemului de educație din Europa, totuși performanțele acestuia, măsurate prin metode standardizate (testele PISA, de exemplu), arată rezultate modeste, sugerînd o eficiență redusă a utilizării alocărilor bugetare investite în învățămînt. Analiza sistemului de educație arată că utilizarea ineficientă a capacității rețelei școlare nu permite investiții în modernizarea instituțiilor și dotarea lor cu echipament adecvat. În contextul în care, în anul 2013, toate instituțiile școlare au trecut la finanțarea per elev, se așteaptă o alocare eficientă a resurselor financiare. Noul mecanism de finanțare în educație oferă școlilor o autonomie și o flexibilitate mai mare în utilizarea resurselor. Totodată, concomitent cu implementarea reformei structurale în educație, s-a schimbat și profilul managerului instituției de învățămînt. Măsurile avute în vedere pentru creșterea eficienței managementului în sistemul educațional vizează următoarele obiective specifice.

Obiectiv specific 5.1. Îmbunătățirea planificării și a managementului rețelei instituțiilor de învățămînt.

Acțiuni prioritare:

- 5.1.1. Cartografierea rețelei de instituții de învățămînt pe niveluri.
- 5.1.2. Modernizarea rețelei de instituții de învățămînt pe niveluri în concordanță cu perspectivele de dezvoltare regională și a localităților și cu situația demografică.
- 5.1.3. Diversificarea structurilor sistemului de educație complementară.

5.1.4. Dezvoltarea cadrului normativ pentru facilitarea serviciilor private în educație și a parteneriatelor sectoriale, intersectoriale, naționale și internaționale.

Obiectiv specific 5.2. Eficientizarea finanțării educației.

Acțiuni prioritare:

5.2.1. Dezvoltarea și implementarea mecanismelor de finanțare a învățământului preșcolar, primar și general (i) în conformitate cu prioritățile educaționale, rezultatele obținute, numărul de elevi, (ii) bazate pe analizele de tip cost-performanță; (iii) bazate pe programe; (iv) bazate pe unitate de copil/ elev.

5.2.2. Promovarea autonomiei financiare a instituțiilor educaționale concomitent cu sporirea responsabilității acestora în contextul descentralizării.

5.2.3. Implementarea politicilor de diversificare a surselor de finanțare și stimularea generării fondurilor extrabugetare în sprijinul învățământului.

5.2.4. Fundamentarea și elaborarea mecanismelor și normativelor privind finanțarea complementară a sistemului de învățământ pe baza performanței instituționale.

Obiectiv specific 5.3. Modernizarea infrastructurii și a bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ.

Acțiuni prioritare:

5.3.1. Definierea standardelor de calitate ale infrastructurii în educație pe niveluri și actualizarea normativelor funcționale, sanitaro-igienice și de securitate.

5.3.2. Inventarierea tuturor spațiilor.

5.3.3. Elaborarea și implementarea programelor și proiectelor de reconstrucție și modernizare a edificiilor instituțiilor de învățământ.

5.3.4. Asigurarea cu transport școlar a elevilor care merg la școlile de circumscripție din alte localități și îmbunătățirea infrastructurii de acces.

Obiectiv specific 5.4. Asigurarea cu manuale și materiale didactice.

Acțiuni prioritare:

5.4.1. Asigurarea gratuită cu manuale de calitate a elevilor claselor V-XII din familiile social-vulnerabile (până la 20%).

5.4.2. Editarea materialelor didactice pentru educatori și părinți conform situației etnolingvistice din Republica Moldova.

5.4.3. Dotarea instituțiilor educaționale cu echipamente școlare la disciplinele exacte: biologie, chimie și fizică.

5.4.4. Asigurarea metodică-didactică și tehnico-materială a instituțiilor de educație și dezvoltare timpurie a copilului, conform standardelor în vigoare, 80%, către 2015, și 100%, către anul 2020.

DIRECȚIE STRATEGICĂ 6: INTEGRAREA EFICIENTĂ A TIC ÎN EDUCAȚIE

Politicile în educație trebuie să susțină pregătirea tinerilor pentru participarea activă la construcția și dezvoltarea unei societăți a cunoașterii, care să constituie motorul de dezvoltare socioeconomică a societății competitive la nivel global. Tehnologiile informaționale și comunicaționale au permis dezvoltarea unei palete largi de instrumente de educație și formare profesională, astfel încât utilizarea TIC în educație a devenit o trăsătură comună a țărilor dezvoltate, cu economii puternice. Analiza situației în care se găsește Republica Moldova în

prezent a arătat că familiarizarea elevilor cu TIC este limitată de rata scăzută de acoperire cu calculatoare și de utilizarea lor târzie. Aplicarea limitată a metodelor și dispozitivelor interactive TIC în scopuri didactice și de management nu permite atingerea obiectivelor de calitate, incluziune și eficiență, care îi vor pregăti pe tineri pentru cerințele pieței muncii și pentru o viață socioeconomică satisfăcătoare. În scopul integrării eficiente a TIC în educație, au fost prevăzute acțiuni prioritare, subordonate obiectivelor specifice descrise în continuare.

Obiectiv specific 6.1. Sporirea accesului la educație de calitate prin dotarea instituțiilor de învățământ cu echipamente moderne, utile procesului de studii.

Acțiuni prioritare:

6.1.1. Pilotarea proiectului „Un calculator pentru fiecare elev” în 15 școli, începând din 2013 (3 ani).

6.1.2. Elaborarea unui plan pe termen mediu de dotare a instituțiilor de învățământ cu calculatoare, acces la internet și infrastructura necesară implementării cu succes a tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor în procesul educațional.

6.1.3. Asigurarea accesului la educație de calitate pentru elevii din școlile mici care nu pot fi închise prin implementarea modelelor de învățământ la distanță.

6.1.4. Facilitarea creării rețelelor de comunicare și de schimb de bune practici între cadrele didactice.

Obiectiv specific 6.2. Dezvoltarea competențelor digitale prin elaborarea și aplicarea conținuturilor educaționale digitale în procesul educațional.

Acțiuni prioritare:

6.2.1. Elaborarea și implementarea programelor de instruire și motivare a profesorilor pentru utilizarea TIC în educație, inclusiv pentru crearea și publicarea propriilor conținuturi digitale.

6.2.2. Diversificarea ofertei cursurilor opționale în învățământul primar și general prin introducerea cursurilor care utilizează sau promovează tehnologiile informaționale.

6.2.3. Elaborarea standardelor pentru manuale digitale și aplicarea lor la licitațiile de manuale.

6.2.4. Crearea unei platforme educaționale unice care să cumuleze conținuturile educaționale digitale din Moldova și care să poată fi accesată de elevi, profesori și părinți.

6.2.5. Promovarea utilizării conținuturilor educaționale digitale existente (de ex., Școala Discovery, Khan Academy ș. a.).

6.2.6. Sporirea calității învățământului universitar prin promovarea integrării cursurilor online (Massive Open Online Courses - MOOC) în curricula universitare.

Obiectiv specific 6.3. Creșterea eficacității și eficientizarea managementului școlar la nivel de sistem, școală și clasă prin intermediul tehnologiilor informaționale.

Acțiuni prioritare:

6.3.1. Implementarea unui Sistem Informațional de Management Educațional, care va cuprinde registrul școlilor, elevilor și al profesorilor, pe baza recensământului școlar, și asigurarea colectării regulate și corecte a datelor din școli.

6.3.2. Îmbunătățirea managementului școlar prin suplimentarea instruirii echipei de conducere cu softuri de management al școlii (contabilitate, planificare bugetară etc.).

6.3.3. Sporirea calității procesului de predare-învățare, a evidenței performanței elevilor și a comunicării între elev, profesori și părinți prin introducerea treptată în școli a softurilor de management al clasei.

DIRECȚIE STRATEGICĂ 7: ASIGURAREA COEZIUNII SOCIALE PENTRU OFERIREA UNEI EDUCAȚII DE CALITATE

În toate țările în care s-au desfășurat reforme de succes ale sistemului de învățământ, înaintea declanșării proceselor de transformare s-au realizat largi consensuri naționale privitoare la viziunea sistemului de educație și la principalele opțiuni cu privire la structură și priorități. Conștienți de importanța consensului național cu privire la transformarea benefică a sistemului educațional din Republica Moldova, pentru asigurarea coeziunii sociale și a consensului politic cu privire la viitorul sistemului de educație, ne propunem următoarele obiective strategice.

Obiectiv specific 7.1. Responsabilizarea societății pentru asigurarea unei educații de calitate.

Acțiuni prioritare:

- 7.1.1. Diversificarea formelor de implicare a comunității și a familiei în procesul decizional.
- 7.1.2. Crearea mecanismelor de motivare a comunității și a familiei pentru a participa la procesul decizional și la rezolvarea problemelor școlii.
- 7.1.3. Dezvoltarea programelor de sprijinire a inițiativelor comunitare de implicare în rezolvarea problemelor educaționale.

Obiectiv specific 7.2. Asigurarea educației parentale eficiente în vederea îmbunătățirii practicilor de îngrijire și educație a copiilor.

Acțiuni prioritare:

- 7.2.1. Elaborarea și promovarea la nivel național, local și instituțional a unor politici viabile privind educația parentală.
- 7.2.2. Conceptualizarea și promovarea educației parentale la nivel de formare inițială și continuă.
- 7.2.3. Elaborarea concepției și strategiei privind educația parentală pentru asigurarea îmbunătățirii practicilor de îngrijire și educație a copiilor.
- 7.2.4. Organizarea campaniilor de mediatizare și responsabilizare socială pentru educația parentală.
- 7.2.5. Elaborarea și implementarea programelor de educație parentală.
- 7.2.6. Asigurarea accesului la programele de educație parentală a familiilor și a altor persoane care îngrijesc de copii, inclusiv a familiilor defavorizate.
- 7.2.7. Instituirea serviciilor de asistență socio-psiho-pedagogică a familiei.
- 7.2.8. Eficientizarea pregătirii cadrelor didactice pentru oferirea serviciilor de educație parentală în cadrul programelor de formare inițială și continuă.
- 7.2.9. Formarea educatorilor parentali, după modelul practicilor internaționale.

Obiectiv specific 7.3. Promovarea parteneriatelor pentru educație.

Acțiuni prioritare:

- 7.3.1. Asigurarea implicării partenerilor sociali în procesul de elaborare a politicilor educaționale.
- 7.3.2. Dezvoltarea mecanismelor de creare a parteneriatelor pentru educație de calitate.
- 7.3.3. Promovarea dialogului cu societatea civilă și cu mediul de afaceri pentru stabilirea domeniilor de interes comun și pentru rezolvarea problemelor educaționale și comunitare.

7.3.4. Participarea la programele și proiectele de cooperare la nivel regional și internațional promovate de organizațiile internaționale.

VI. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI

În contextul implementării Strategiei, va fi desfășurat procesul de monitorizare a realizării acțiunilor și a rezultatelor obținute. Procesul de monitorizare are drept scop corelarea priorităților, obiectivelor și scopurilor Strategiei cu rezultatele implementării acțiunilor, astfel încât să fie realizată evaluarea corectă a rezultatelor finale obținute.

Responsabilitatea pentru implementarea obiectivelor și acțiunilor specificate în Strategie va aparține Ministerului Educației și tuturor instituțiilor responsabile, identificate în strategie. După definitivarea Strategiei, Ministerul Educației va elabora un Plan de acțiuni pe termen scurt și mediu, care va detalia acțiunile prioritare și va stipula termenii de implementare, instituțiile responsabile și indicatorii de monitorizare. Pentru anumite acțiuni majore vor fi create grupuri de lucru, responsabile pentru elaborarea unor documente de politici tematice și pentru avansarea activităților menționate în strategie.

Ministerul Educației va coordona toate acțiunile prevăzute în strategia pe termen lung și procesele planului de acțiuni pe termen scurt-mediu. Monitorizarea implementării se va face permanent cu elaborarea rapoartelor anuale. De două ori pe durata implementării strategiei, Ministerul Educației va elabora un raport amplu de evaluare a atingerii obiectivelor prevăzute de strategie și a schimbărilor efectuate în procesul implementării.

VII. RISCURI ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI

Atingerea obiectivelor din Strategie depinde atât de capacitățile Ministerului Educației, cât și de cele ale instituțiilor care își asumă responsabilitatea pentru implementarea planului de acțiuni.

Strategia este expusă următoarelor riscuri:

1. Instabilitate politică și lipsa consensului politic între grupurile vizate de Strategie pe politicile propuse.
2. Capacități slabe de implementare la nivelul autorităților publice centrale, locale și la nivel de instituție;
3. Rezistența atât instituțională, cât și la nivelul factorului uman la schimbările propuse în Strategie;
4. Insuficiența resurselor financiare pentru a acoperi cheltuielile asociate cu implementarea acțiunilor Strategiei;
5. Capacități reduse în coordonarea și monitorizarea implementării acțiunilor stipulate în Strategie.

Ministerul Educației va întreprinde toate măsurile necesare pentru a reduce aceste riscuri, dar și pentru a evita emergența riscurilor imprevizibile. Ministerul Educației va desfășura un proces cuprinzător de comunicare și consultare pentru a obține un consens cât mai larg al societății și al forțelor politice pe Strategie în vederea asigurării durabilității implementării acesteia. Ministerul va investi în fortificarea capacităților tuturor instituțiilor implicate în implementarea strategiei. Riscurile financiare vor fi abordate prin continuarea implementării măsurilor de îmbunătățire a eficienței cheltuielilor publice în educație, păstrarea mijloacelor economisite în sector, planificarea mai bună a resurselor interne în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) și atragerea surselor suplimentare, inclusiv externe. O parte din acțiunile prevăzute în strategie sunt deja incluse în CBTM, iar pentru altele, sursele urmează să fie identificate.